

Beleidsrapport STORE-23-017

Mid-term review

Vlaamse Speerpunt Clusters

Waleed Hassan^{a,b,1} en Astrid Volckaert^{a,b,2}

^a *Steunpunt Economie en Ondernemen*

^b *Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving (VIVES)*

Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, KU Leuven

¹*walleed.hassan@kuleuven.be*

²*astrid.volckaert@kuleuven.be*

22 december 2023

**STEUNPUNT
ECONOMIE &
ONDERNEMEN**

Vlaanderen
is economie, wetenschap
& innovatie

© *STORE* en *KU Leuven* (2023). De resultaten in dit rapport geven de mening van de auteurs weer en niet die van de Vlaamse overheid. De Vlaamse Gemeenschap/het Vlaams Gewest is niet aansprakelijk voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de in deze mededeling of bekendmaking opgenomen gegevens.

Managementsamenvatting

Het doel van deze mid-term review is om een analyse uit te voeren over de eerste 5 jaar van de clusterwerking. Deze mid-term review bouwt verder op de beleidsrapporten STORE-19-007 en STORE-19-010 die aan de start van de clusterwerking werden opgesteld.

Deze analyse bestaat uit 3 delen. In een eerste deel wordt ingezoomd op een aantal bedrijfskarakteristieken zoals de tewerkstellingsklasse, de locatie en het multinationalaal karakter van de leden. In een tweede deel worden de evoluties van tewerkstelling, toegevoegde waarde en productiviteit vergeleken met die van de Vlaamse economie. Een derde en laatste deel van de analyse kijkt in meer detail naar de decompositie van de leden en maakt een onderscheid tussen blijvend, nieuwe, uittredende en éénmalige leden. Naast het overzicht voor alle clusterleden tezamen, bevat dit deel ook de resultaten voor elk van de zes speerpuntclusters afzonderlijk.

De belangrijkste bevindingen worden hieronder opgelijst:

- Er is een stijging van het aantal clusterleden doorheen de jaren, zowel bij de KMO's als bij de grote ondernemingen.
- De meeste bedrijven zijn terug te vinden in Antwerpen en Oost-Vlaanderen.
- Brussel kent het laagste aantal bedrijven maar heeft verhoudingsgewijs het hoogste aantal grote ondernemingen.
- Belgische binnenlandse bedrijven zijn de grootste subcategorie van bedrijven.
- De meeste grote bedrijven vinden we terug bij de buitenlandse multinationals.
- De sterkste groei in tewerkstelling en toegevoegde waarde vinden we terug in Antwerpen en Vlaams-Brabant.
- De Totale Factor Productiviteit t.o.v. het basisjaar 2012 is voor de clusterleden hoger dan de Vlaamse economie.
- Er zijn jaarlijks meer nieuwe dan uittredende leden.
- Bij de nieuwe leden vinden we bedrijven van elk multinationalaal karakter en uit elke provincie terug.
- Nieuwe leden zijn doorheen de jaren minder vaak grote bedrijven.

Inhoudstafel

Managementsamenvatting	2
Inhoudstafel	3
1. Introductie.....	4
2. Data en methodologie.....	6
2.1 Data	6
2.2 Definities.....	7
2.3 Productiviteitsmeting	10
3. Resultaten.....	11
3.1 Analyse van clusterleden naar bedrijfskarakteristiek	11
3.1.1 Tewerkstellingsklasse	11
3.1.2 Multinationaal karakter.....	13
3.1.2 Provincie.....	15
3.2 Evolutie van clusterleden doorheen de tijd	19
3.2.1 Evolutie in tewerkstelling	20
3.2.2 Evolutie in toegevoegde waarde	20
3.2.3 Evolutie in arbeidsproductiviteit en totale factor productiviteit	21
3.3 Decompositie van de clusterleden	22
3.3.1 Decompositie - Speerpuntclusters.....	23
3.3.2 Decompositie - Catalisti	27
3.3.3 Decompositie - SIM	31
3.3.4 Decompositie - VIL	35
3.3.5 Decompositie - Flux50.....	39
3.3.6 Decompositie - Flanders' Food.....	43
3.3.7 Decompositie - De blauwe cluster	47
Appendix.....	51
Clusterleden per tewerkstellingsklasse.....	51
Aandeel clusterleden per provincie.	53
Lijst van figuren	54

1. Introductie

In 2017 werden de eerste Vlaamse Speerpuntclusters opgericht, als zwaartepunt van het Vlaams innovatiebeleid. Doorheen de jaren groeide het aantal Speerpuntclusters van 4 in 2017 tot zeven in 2021. Speerpuntclusters hebben als doel om innovatie en coöperatie te bevorderen tussen bedrijven en kennisinstellingen die actief zijn rond eenzelfde 'strategisch domein'. Elke cluster wordt gecoördineerd door een clusterorganisatie. De verschillende clusters en hun respectievelijk strategisch domein worden hieronder weergegeven:

- Catalisti (chemie en kunststoffen)
- SIM (innovatieve materialen)
- Flux50 (energie)
- VIL (logistiek)
- Flanders' Food (voeding)
- De Blauwe Cluster (blauwe economie)
- Medvia (innovatieve gezondheidszorg)

Meer informatie over het Vlaams clusterbeleid kan teruggevonden worden op de [VLAIO website](#). STORE (Steunpunt Economie en Ondernemen) heeft bij de start van elke cluster ook een clusterrapport opgesteld, beschikbaar op de [STORE website](#).

Op vraag van EWI en VLAIO brengt dit rapport een gedetailleerde analyse van de clusterleden halverwege het clusterinitiatief. Deze mid-term review bouwt verder op de beleidsrapporten STORE-19-007 en STORE-19-010 die bij aanvang van het clusterinitiatief werden opgesteld.¹

Concreet brengt dit rapport de evoluties van de clusterleden in kaart over de periode 2017-2022. In een eerste deel wordt hierbij ingezoomd op een aantal bedrijfskarakteristieken zoals de tewerkstellingsklasse, de locatie en het multinationalaal karakter van de leden. Er wordt hierbij zowel gekeken naar het totaal aantal leden als naar de totale tewerkstelling en de

---

¹ Beleidsrapport STORE-19-007 - Speerpuntclusters in Vlaanderen - Een analyse op basis van de kernindicatoren 2018 <https://steunpunt-economie-ondernemen.be/publicaties-1/a-clusters/speerpuntclusters-in-vlaanderen-een-analyse-o-b-v-de-kernindicatoren-2018>

Beleidsrapport STORE-19-010 - Speerpuntclusters in Vlaanderen - Analyse van de clustergroei <https://steunpunt-economie-ondernemen.be/publicaties-1/a-clusters/speerpuntclusters-in-vlaanderen-analyse-van-de-clustergroei2>

totale toegevoegde waarde. In een tweede deel worden de evoluties van tewerkstelling, toegevoegde waarde en productiviteit vergeleken met die van de Vlaamse economie. Een derde en laatste deel van de analyse kijkt in meer detail naar de decompositie van de leden en maakt een onderscheid tussen blijvend, nieuwe, uittredende en éénmalige leden. Hier wordt ook een onderverdeling gemaakt naar bedrijfsgrootte en multinationalaal karakter. Naast het overzicht voor alle clusterleden tezamen, bevat dit deel ook de resultaten voor elk van de zes clusters afzonderlijk.

Het volgende hoofdstuk bevat meer informatie over de gehanteerde data en methodologie. Hoofdstuk 3 geeft een grafisch overzicht van de belangrijkste resultaten.

2. Data en methodologie

2.1 Data

Voor deze analyse gebruiken we 2 databronnen. Enerzijds de **meerjarenledenlijst** en anderzijds de economische gegevens van de Belfirst databank van Bureau van Dijk. De meerjarenledenlijst wordt samengesteld door de ledenlijsten die STORE jaarlijks samenstelt bij elkaar te voegen. Deze ledenlijsten geven de situatie voor van de cluster bij het begin van elk jaar voor de periode 2017 t.e.m. 2022. De **economische gegevens** (tewerkstelling, toegevoegde waarde) hebben betrekking op de situatie op het einde van het voorgaande jaar.²

De clusterleden die in de analyse worden opgenomen zijn dezelfde als voor de kernindicatoren. Voor de 2 meest recente jaren hanteren we een licht gewijzigde definitie voor de bedrijven uit **Brussel**. Voor de periode 2017-2020 worden alle Brusselse bedrijven meegenomen, voor de periode daarna enkel die Brusselse bedrijven die ook vestigingen in Vlaanderen hebben.

De meeste analyses hebben betrekking op het geheel van de 6 Speerpuntclusters (MEDVIA maakt geen deel uit van deze analyses wegens te recent). Bedrijven die in meerdere clusters aanwezig zijn, worden slechts 1 maal meegerekend. De economische prestaties van sommige bedrijven worden ook **gewogen** (bijvoorbeeld de industriële bedrijven die lid zijn van de logistiek cluster VIL worden voor 10% meegerekend). Voor het geheel van de Speerpuntclusters wordt het maximale percentage in rekening gebracht.

Bij het weergeven van tijdsevoluties in sectie 3.2, wordt rekening gehouden met **inflatie**. Twee variabelen worden gedefleerd, namelijk toegevoegde waarde en kapitaal. De relevante deflatoren voor België komen van Eurostat. Toegevoegde waarde wordt gedefleerd aan de hand van de impliciete deflator voor bruto toegevoegde waarde met 2015 als referentiejaar

---

² Het jaar 2022 in de resultaten wijst op de ledenlijst begin 2022 en de economische situatie eind 2021, het meest recente jaar waarvoor data beschikbaar zijn. Deze methodologie wordt ook toegepast bij het opstellen van de jaarlijkse kernindicatoren.

(Eurostat)³; kapitaal wordt gedefleerd met de impliciete deflator voor totale vaste activa met 2015 als referentiejaar (Eurostat).⁴

2.2 Definities

Hieronder worden een aantal termen die in de analyses gebruikt worden verder toegelicht⁵:

Tewerkstellingsklasse, KMO's en GO's:

Een eerste bedrijfskarakteristiek die we in de resultaten onder de loep nemen is de bedrijfsgrootte. Bedrijven van verschillende groottes hebben elk hun belang in de economie. Speerpuntclusters worden ook gekenmerkt door de aanwezigheid van zowel hele grote als hele kleine bedrijven. Kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) worden algemeen erkend als de basis van de economie. KMO's leveren een substantiële bijdrage aan de toegenomen werkgelegenheid, de bevordering van de ondernemingsgeest en kunnen fungeren als 'hidden champions'. Ook grote bedrijven zijn erg belangrijk voor een economie. Grote bedrijven geven vaak prioriteit aan effectief beheer en organisatie van de productie, samen met een focus op innovatie, externe expansie en investeringen in de vaardigheden van hun werknemers. Deze inspanningen leiden tot positieve resultaten, niet alleen voor deze bedrijven, maar ook voor kleinere bedrijven die met hen verbonden zijn. Uiteindelijk fungeren grote bedrijven als katalysatoren voor verandering en dragen ze bij aan het creëren van nieuwe banen en het verbeteren van de arbeidsproductiviteit.

In onze analyses maken we een onderscheid tussen KMO's en GO's volgens onderstaande definitie:

- KMO's (Kleine en Middelgrote ondernemingen): Dit zijn bedrijven met maximaal 249 voltijdse equivalenten (VTE's).
- GO's (Grote ondernemingen): Dit zijn bedrijven met minstens 250 VTE's.

---

³ National accounts aggregates by industry (up to NACE A*64)

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_a64/default/table?lang=en

⁴ Gross fixed capital formation with AN F6 asset breakdowns

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/namq_10_an6/default/table?lang=en

⁵ Voor meer informatie over de gehanteerde definities, verwijzen we naar: Beleidsrapport STORE-017-005 – [Methodologie voor het beschrijven van speerpuntcluster in Vlaanderen](#).

Daarnaast maken we ook gebruik van een meer gedesaggreerde opsplitsing in 5 tewerkstellingsklassen:

- Micro ondernemingen (1-9 VTE's)
- Kleine ondernemingen (10-49 VTE's)
- Middelgrote ondernemingen (50-249 VTE's)
- Grote ondernemingen (250-999 VTE's)
- Grote ondernemingen (meer dan 1000 VTE's)

Multinationaal karakter:

Een tweede bedrijfskarakteristiek die geanalyseerd wordt is het multinationaal karakter van de bedrijven. Multinationals zijn van groot belang voor de internationale handel. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld, maken multinationals slechts 0,2% van de bedrijven uit, maar zijn ze verantwoordelijk voor 72% van de totale export en 69% van de totale import (Antras et al., 2022).⁶ In België maken multinationals slechts 1% van de bedrijven uit maar staan ze in voor 60% van de exports en 65% van de import (Conconi et al, 2023).⁷

Om het multinationaal karakter van bedrijven na te gaan, gebruiken we Belfirst gegevens over de aandeelhouderstructuur van bedrijven. We maken het onderscheid tussen Belgische versus buitenlandse ondernemingen op basis van de nationaliteit van de ultieme aandeelhouder van het bedrijf. De ultieme aandeelhouder of moeder van het bedrijf bevat steeds een meerderheid (meer dan 50%) van de aandelen van het bedrijf. Voor de Belgische ondernemingen maken we verder het onderscheid tussen binnenlandse en multinationale ondernemingen. De Belgische binnenlandse bedrijven hebben geen dochterondernemingen in het buitenland, de Belgische multinationale ondernemingen wel. Zowel de dochterondernemingen van een bedrijf als de dochterbedrijven van de Belgische meerderheidsaandeelhouder, worden in rekening gebracht voor het bepalen van het multinationale karakter van de Belgische ondernemingen. We onderscheiden drie types van ondernemingen in termen van internationaal karakter.

---

⁶ Antras, P., Fadeev, E., Fort, T. C. and Tintelnot, F. (2022). Global Sourcing and Multinational Activity: A Unified Approach. University of Chicago, Becker Friedman Institute for Economics Working Paper No. 2022-127, <https://ssrn.com/abstract=4218235>

⁷ Conconi P., Leone F., Magerman G. and Thomas C. (2023). Multinational networks and Trade Participation, mimeo

- Belgische binnenlandse bedrijven: Belgische bedrijven zonder buitenlandse dochterbedrijven.
- Belgische multinationals: Belgische ondernemingen met minstens 1 buitenlandse dochteronderneming.
- Buitenlandse multinationals: ondernemingen waarvan het moederbedrijf in het buitenland gevestigd is en minstens 1 dochterbedrijf in Vlaanderen.

Decompositie: blijvende, nieuwe, uittredende en éénmalige leden

De resultaten in sectie 3.3 geven de decompositie van de clusterleden weer. De gehanteerde definities houden rekening met het meerjarig karakter van de dataset waarover we beschikken. Hierdoor kan deze definitie afwijken van de definitie uit de jaarlijkse kernindicatoren. Bij deze jaarlijkse kernindicatoren hebben we namelijk geen informatie over toekomstig lidmaatschap. Blijvende leden worden bij de kernindicatoren dus gedefinieerd als leden die het voorbije en huidige jaar lid zijn. In deze mid-term review worden blijvende leden gedefinieerd als leden die het voorbije, huidige en toekomstige jaar lid zijn. De meerjarenledenlijst laat ook toe om een bijkomende categorie van leden te definiëren, namelijk de éénmalige leden. Dit zijn leden die in het huidige jaar voor het eerst lid worden, maar het volgende jaar geen lid meer zijn. De tabel hieronder geeft de verschillende definities weer.

Tabel 1: Vergelijking van de definities gehanteerd voor decompositie

	Definitie kernindicatoren (obv jaarlijkse ledenlijsten)	Definitie mid-term review (obv meerjarige ledenlijsten)
Blijvende leden	Bedrijven die in het voorgaande en huidige jaar lid zijn.	Bedrijven die in het voorgaande, huidige en toekomstige jaar lid zijn.
Uittredende leden	Bedrijven die in het voorgaande jaar voor het laatst lid waren.	Bedrijven die in het huidige jaar voor het laatst lid zijn.
Nieuwe leden	Bedrijven die voor het eerst lid worden	Bedrijven die voor het eerst lid worden (m.u.v. de éénmalige leden)
Éénmalige leden	Niet van toepassing	Bedrijven die in het huidige jaar lid zijn, maar in het toekomstige jaar niet meer.

2.3 Productiviteitsmeting

In sectie 3.2 vergelijken we de evolutie in productiviteit van de clusterleden en de Vlaamse economie over de periode 2012-2021. Enerzijds berekenen we voor elk bedrijf de arbeidsproductiviteit (gedefleerde toegevoegde waarde per VTE). Bedrijven die 0 werknemers rapporteren worden hierbij buiten beschouwing gelaten.

Anderzijds berekenen we ook de Totale Factor Productiviteit (TFP) die, in tegenstelling tot arbeidsproductiviteit, rekening houdt met arbeid én kapitaal. Aangezien arbeid en kapitaal in verschillende eenheden worden gerapporteerd (VTE versus Euro) moeten we hiervoor een gecombineerde index samenstellen. In deze analyse opteren we voor de Törnqvist index⁸ waarbij alle variabelen worden uitgedrukt in procentuele afwijkingen van een referentieniveau (in dit geval de situatie van de Vlaamse economie in het jaar 2012).⁹

---

⁸ Voor meer informatie over het gebruik van de Törnqvist index in het berekenen van de kernindicatoren voor speerpuntclusters, verwijzen we naar: Beleidsrapport STORE-22-017 – Speerpuntclusters in Vlaanderen. Methodologie voor het berekenen van kernindicatoren. <https://steunpunt-economie-ondernemen.be/publicaties>

⁹ Voor meer informatie over het gebruik van index nummers in de berekening van TFP, verwijzen we naar: OECD (2001), Measuring Productivity - OECD Manual: Measurement of Aggregate and Industry-level Productivity Growth, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264194519-en>.

3. Resultaten

De resultaten zijn onderverdeeld in drie secties. In het eerste deel (sectie 3.1) focussen we op de clusterleden zelf en maken we gebruik van de beschikbare gegevens i.v.m. specifieke bedrijfskarakteristieken om meer inzicht te krijgen in de aard van de clusterleden en verschuivingen doorheen de tijd. In het tweede deel (sectie 3.2) vergelijken we de evolutie van de clusterleden met Vlaamse economie. In het derde deel (sectie 3.3) maken we een analyse vertrekkende vanuit de decompositie van clusterleden in blijvende, nieuwe, uittredende en éénmalige leden.

3.1 Analyse van clusterleden naar bedrijfskarakteristiek

Hieronder presenteren we de resultaten van het aantal clusterleden doorheen de jaren, opgesplitst naar bedrijfskarakteristiek. Deze karakteristieken omvatten de tewerkstellingsklasse (KMO's versus grote ondernemingen), het multinationala karakter en de provincie. Meer informatie over de gehanteerde definities wordt gegeven in hoofdstuk 2.

3.1.1 Tewerkstellingsklasse

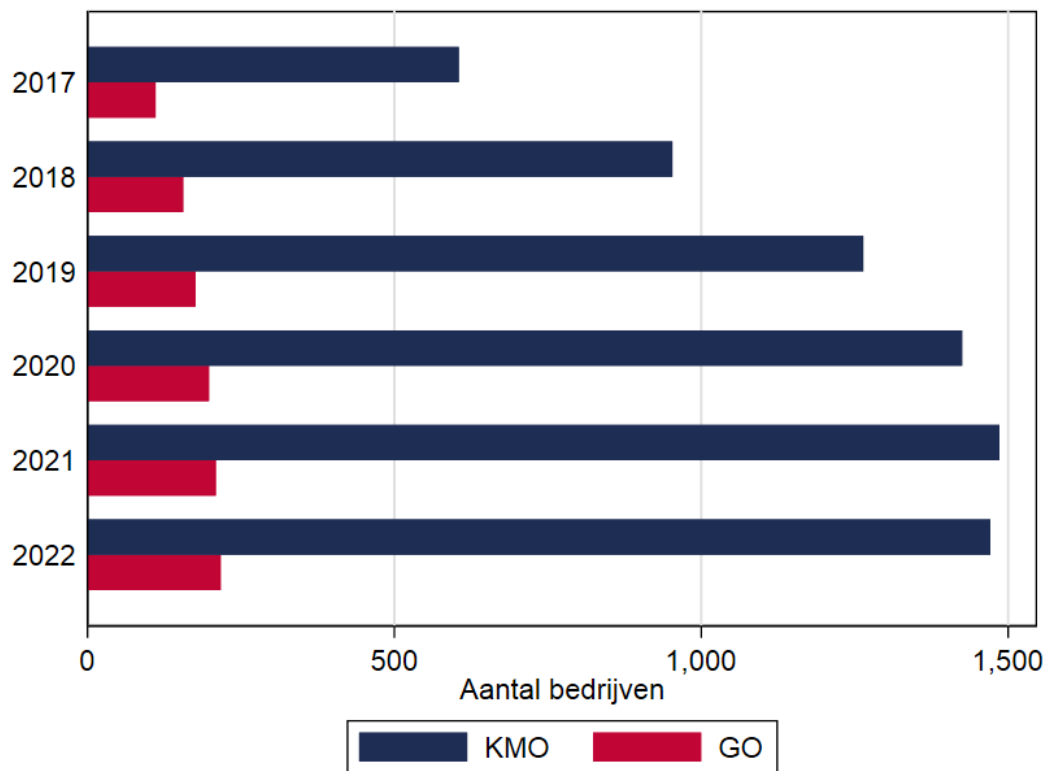
In dit deel maken we een onderscheid tussen kleine (KMO) en grote ondernemingen (GO).¹⁰ We kijken eerst naar het totaal aantal bedrijven per jaar en per categorie en splitsen daarna verder op per provincie en multinationala karakter.

Figuur 1 geeft het aantal KMO's en grote ondernemingen per jaar weer. We zien een stijging doorheen de tijd van zowel KMO's als grote ondernemingen. Het aantal KMO's vlakt wel af in het laatste jaar van de analyse (2022). De verdere opsplitsing naar provincie (Figuur 2) leert ons dat de meeste bedrijven terug te vinden zijn in Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Brussel kent het laagste aantal bedrijven maar heeft verhoudingsgewijs het hoogste aantal grote ondernemingen.¹¹ Belgische binnenlandse bedrijven zijn de grootste subcategorie van bedrijven. De meeste grote bedrijven vinden we terug bij de buitenlandse multinationals (Figuur 3).

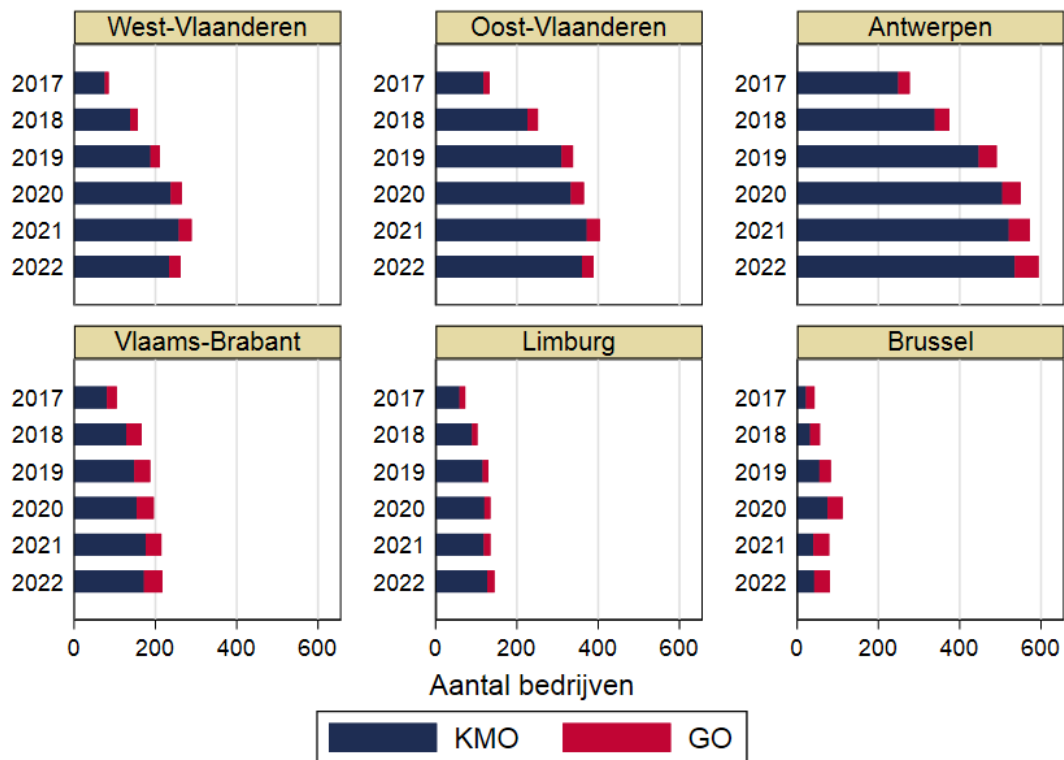
---

¹⁰ Een analyse per tewerkstellingsklasse (micro, klein, middelgroot, groot, heel groot) kan teruggevonden worden in de appendix.

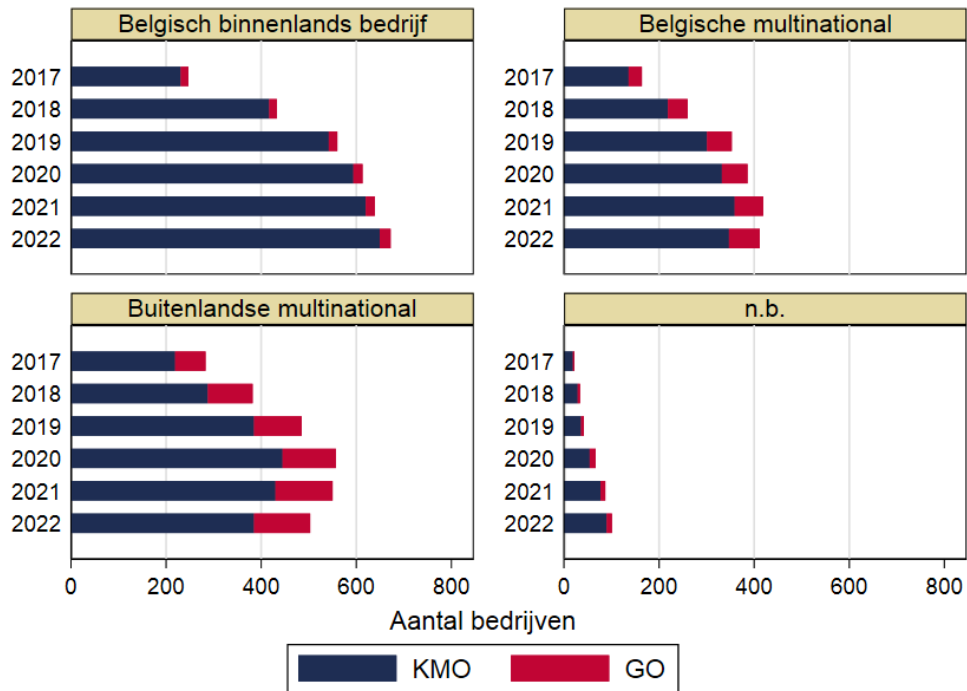
¹¹ Het verminderde aantal ondernemingen in Brussel in 2021 en 2022 is een gevolg van de nieuwe meetmethode waarbij Brusselse bedrijven zonder vestiging in Vlaanderen niet langer worden meegeteld.

Figuur 1: Aantal clusterleden – KMO's versus grote ondernemingen

Figuur 2: Aantal clusterleden – KMO's versus grote ondernemingen – per provincie

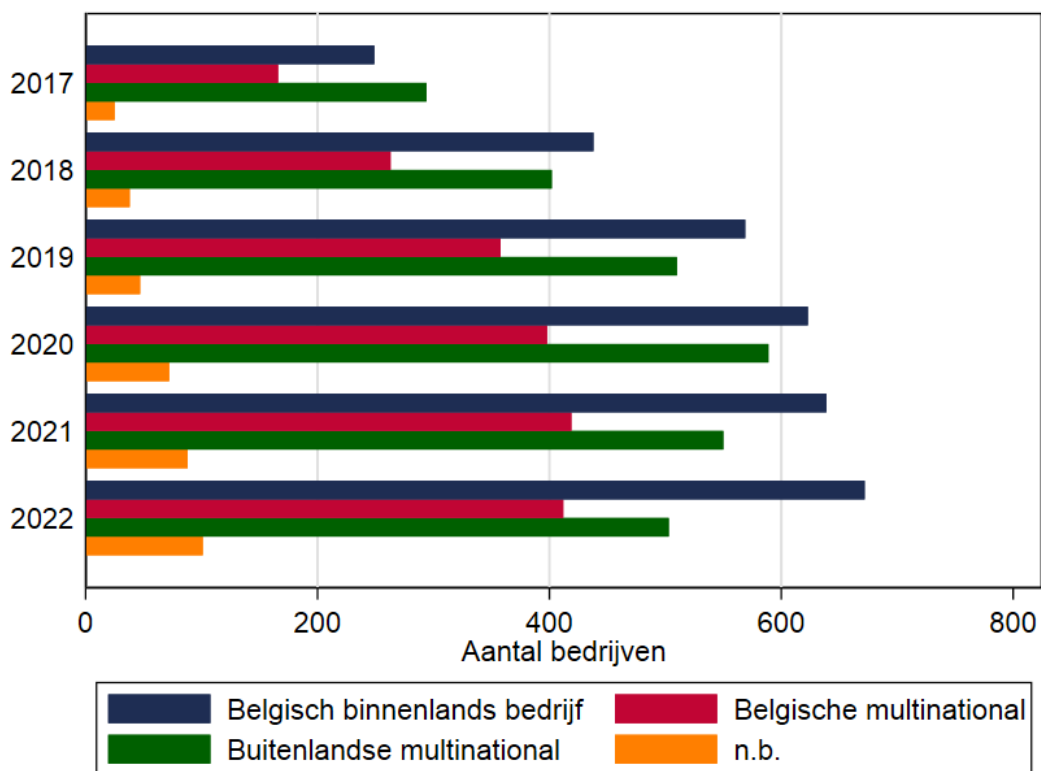
Figuur 3: Aantal clusterleden – KMO's versus grote ondernemingen – per multinationaal karakter

3.1.2 Multinationaal karakter

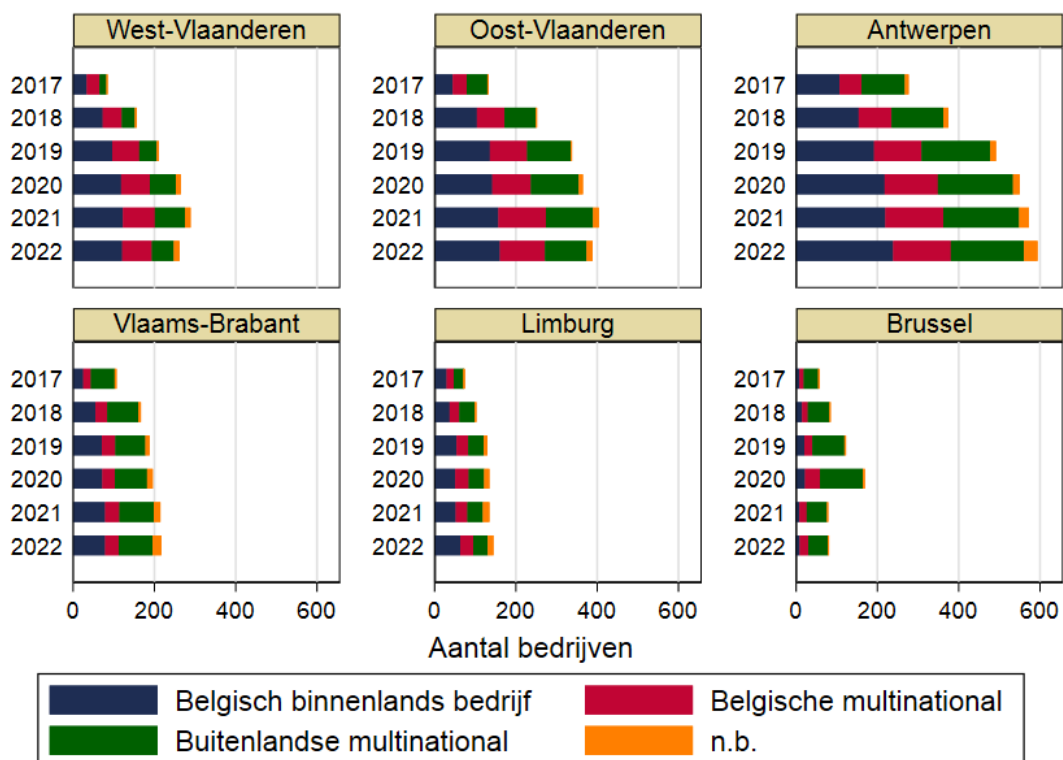
In deze sectie zoomen we verder in op het multinationaal karakter van de bedrijven (voor de definities verwijzen we opnieuw naar hoofdstuk 2). Figuur 4 geeft een globaal overzicht van het aantal clusterleden opgesplitst naar multinationaal karakter. We zien dat het aantal Belgisch binnenlandse bedrijven stelselmatig toeneemt. De Belgische multinationals stagneren sinds 2020 rond de 400 bedrijven. Het aantal buitenlandse multinationals daalt sinds 2020.

Figuur 5 toont aan dat verhoudingsgewijs Brussel en Vlaams-Brabant het hoogst aantal buitenlandse multinationals kent. De meeste Belgische binnenlandse bedrijven zijn terug te vinden in Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen.

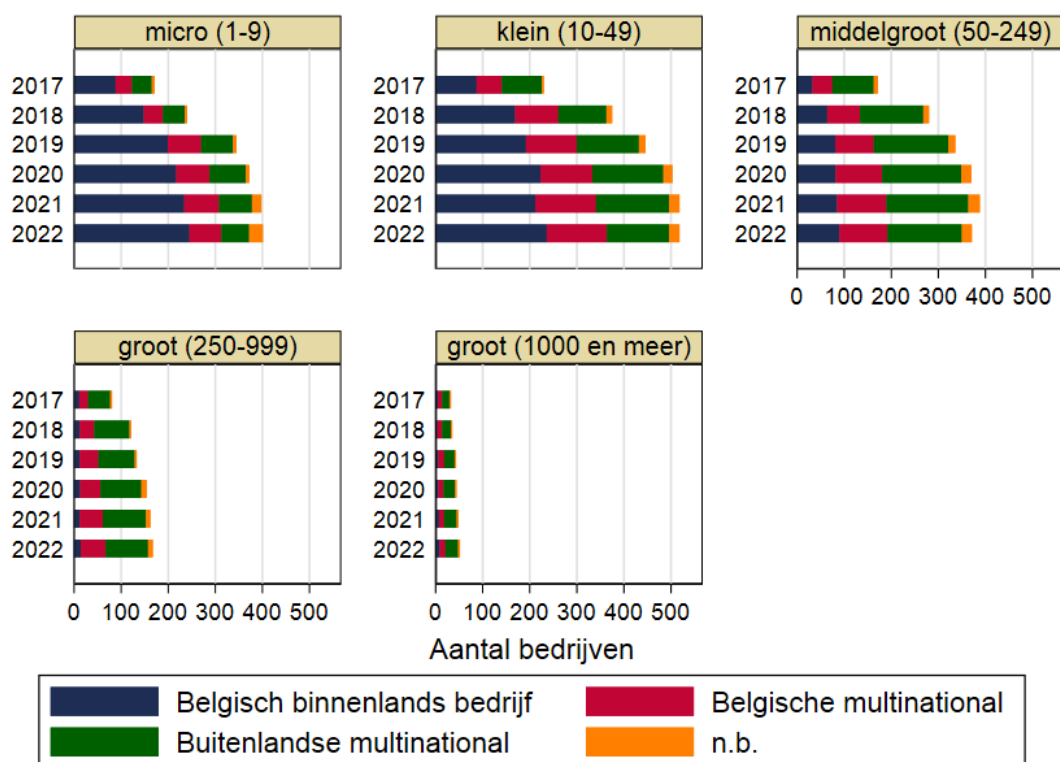
De Belgische binnenlandse bedrijven zijn veelal micro of kleine ondernemingen. De Belgische multinationals vinden we in de verschillende tewerkstellingsklassen terug. De grote bedrijven zijn overwegend Belgische multinationals (zie Figuur 6).

Figuur 4: Aantal clusterleden per multinationaal karakter

Figuur 5: Aantal clusterleden per multinationaal karakter en provincie

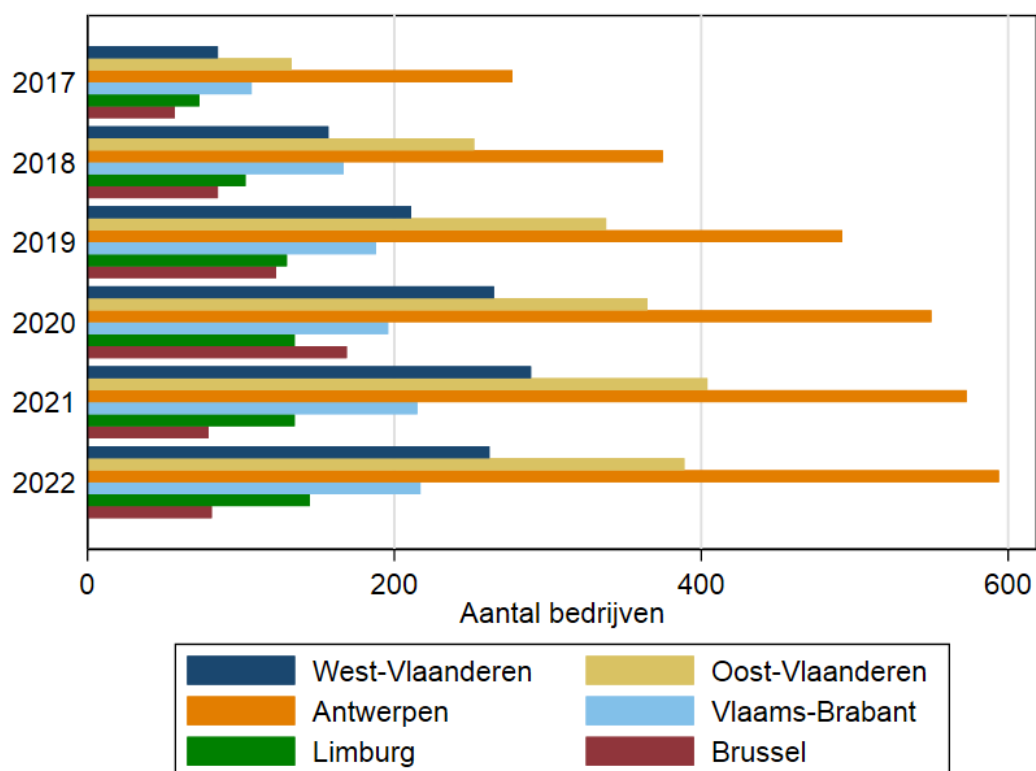
Figuur 6: Aantal clusterleden per multinationalaal karakter en tewerkstellingsklasse

3.1.2 Provincie

In deze laatste sectie kijken we in meer detail naar de provinciale verschillen. Figuur 7 geeft een overzicht van het totaal aantal clusterleden opgesplitst naar provincie. Antwerpen heeft sinds het 2017 het hoogst aantal clusterleden en dit aantal stijgt nog jaarlijks. Oost- en West-Vlaanderen vervolledigen de top-3, maar in beide provincies zien we een daling in het laatste jaar. Vlaams-Brabant en Limburg vervolledigen de lijst. In deze provincies is er een stijgende trend. De daling in Brussel in de laatste 2 jaar is gerelateerd aan de nieuwe meetwijze (zie hoofdstuk 2 voor meer details).

De opdeling naar provincie betreft steeds de locatie van de Maatschappelijke Zetel. Het houdt dus geen rekening met de locatie van de verschillende vestigingen.¹²

¹² Voor een analyse van de geografische spreiding op vestigingsniveau van de clusterleden verwijzen we naar het Beleidsrapport STORE-023-019 - Nabijheidseffecten en hefboomwerking van de Vlaamse speerpuntclusters.

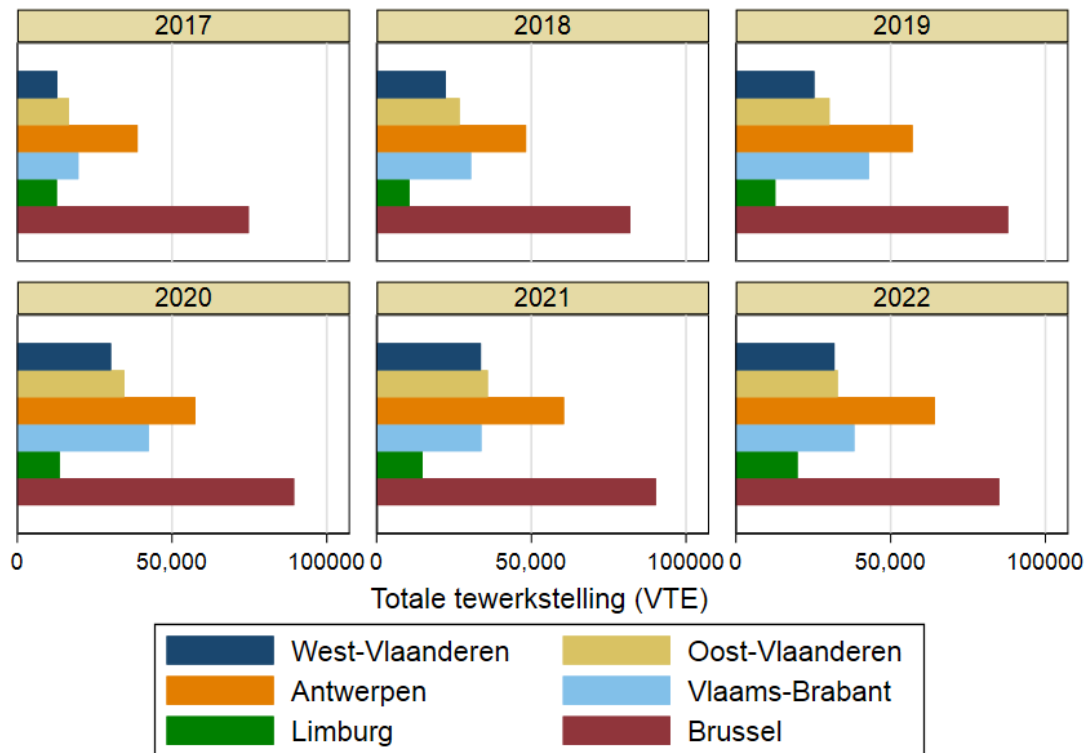
Figuur 7: Aantal clusterleden per provincie

In Figuur 8 en 10 kijken we niet langer naar het aantal clusterleden maar naar de totale tewerkstelling en toegevoegde waarde van deze clusterleden. Ondanks het feit dat Brussel het minste aantal leden heeft, zijn deze leden verantwoordelijk voor de meeste tewerkstelling en toegevoegde waarde. De sterkste groei in tewerkstelling en toegevoegde waarde vinden we terug in Antwerpen en Vlaams-Brabant.

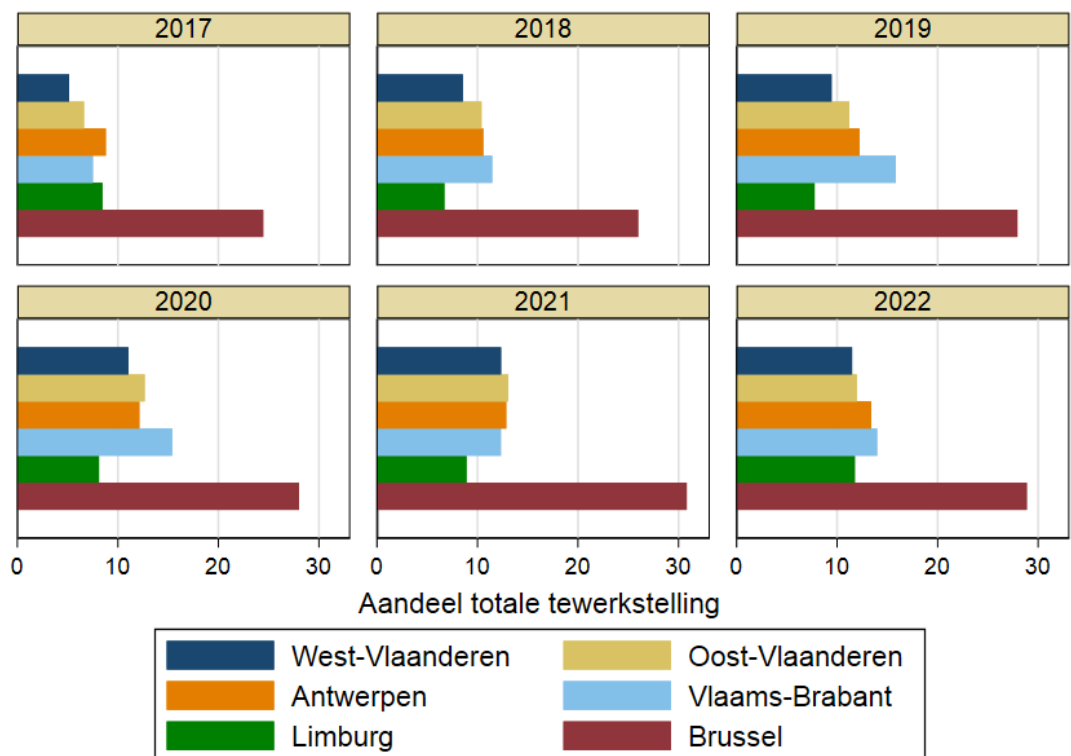
In figuur 9 en 11 kijken we naar het aandeel van de tewerkstelling en toegevoegde waarde in het respectievelijke aandeel in de provincie. Hierdoor verkleinen de verschillen tussen de provincies. Het aandeel in Limburg groeit stelselmatig. Brussel blijft een uitschieter o.w.v. de vele grote bedrijven die hier hun Maatschappelijke Zetel hebben.

In de appendix (Figuur 47) wordt het aandeel van het aantal ondernemingen per provincie weergegeven.

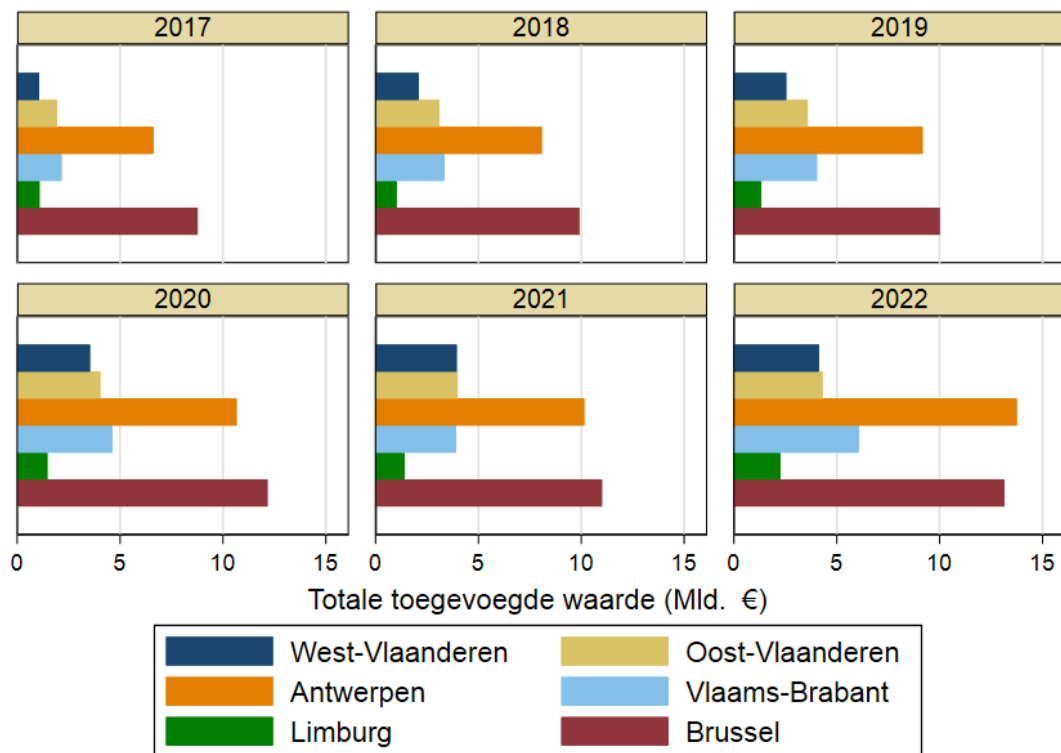

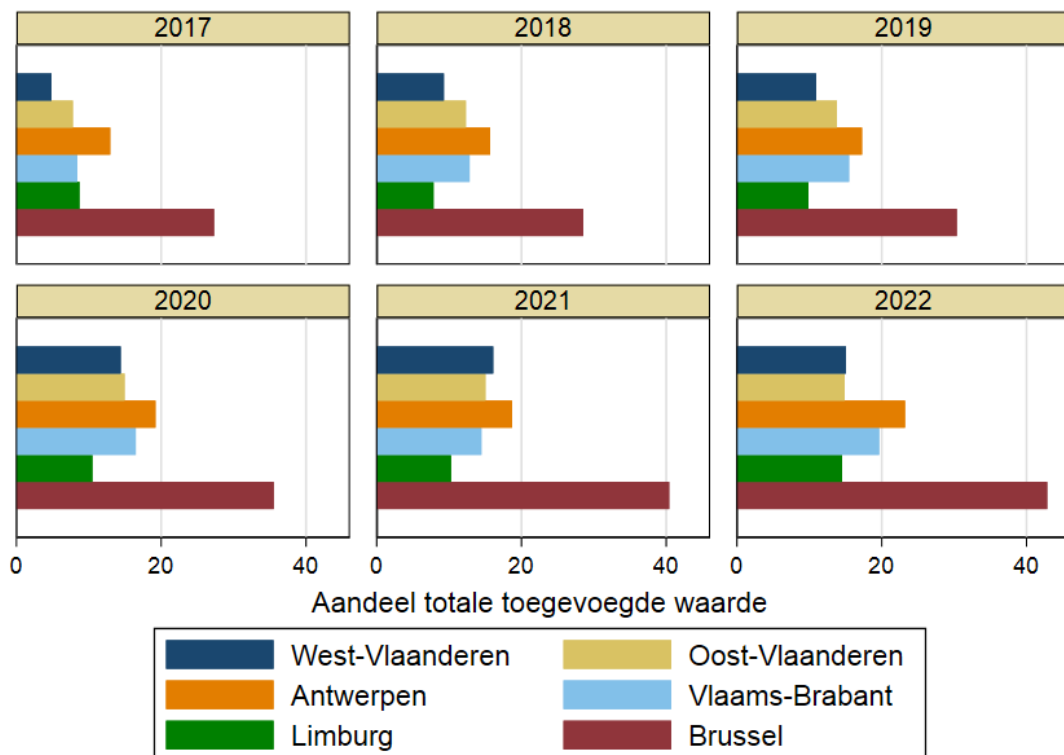
Figuur 8: Totale tewerkstelling van de clusterleden per provincie

Figuur 9: Aandeel tewerkstelling van de clusterleden in de totale tewerkstelling per provincie

Figuur 10: Totale toegevoegde waarde van de clusterleden per provincie

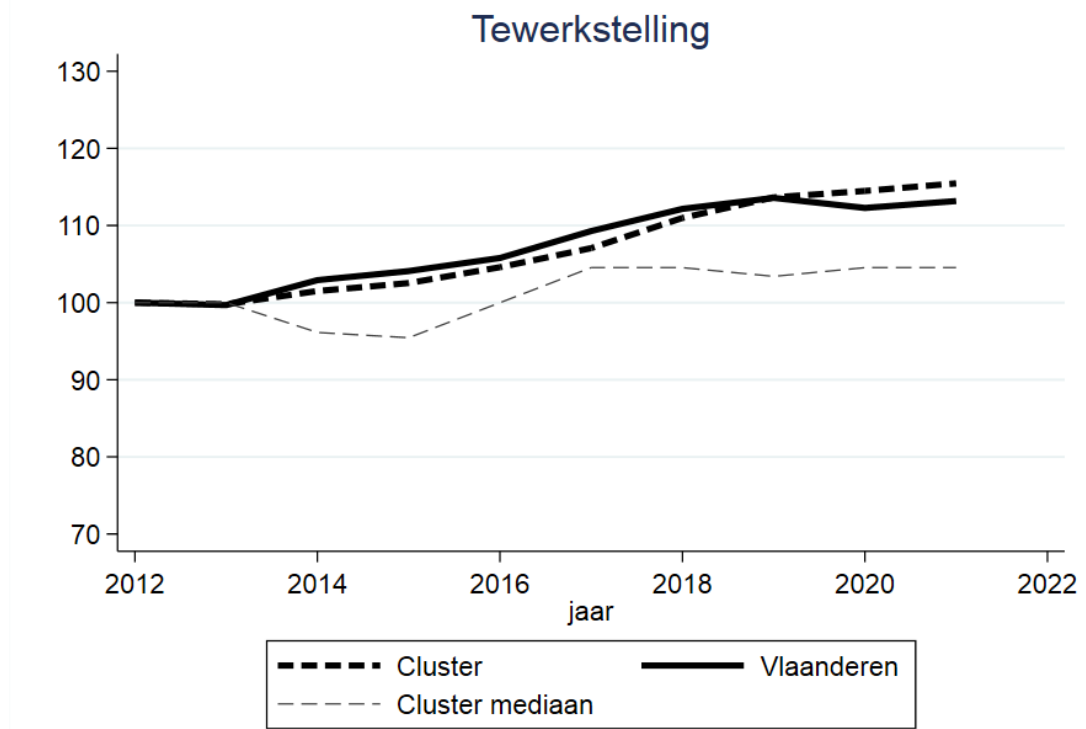
Figuur 11: Aandeel toegevoegde waarde van de clusterleden in de totale toegevoegde waarde per provincie

3.2 Evolutie van clusterleden doorheen de tijd

Deze evolutie wordt weergegeven als een procentuele groei waarbij we een benchmark nemen in 2012 van 100%. De volle lijn geeft de evolutie van de volledige Vlaamse economie weer, de dikke stippellijn geeft de evolutie van de clusterleden weer en de dunne stippellijn geeft de mediaan van de clusterleden weer. Bij de jaarlijkse kernindicatoren worden de blijvende clusterleden in kaart gebracht (voorbij en huidige jaar). In deze mid-term analyse houden we ook rekening met de toekomstige jaren. De clusterleden hebben betrekking op alle bedrijven die gedurende minstens 2 jaar lid zijn van een cluster (de éénmalige leden worden dus uit de analyse geweerd). De groep van clusterleden is dus constant voor de hele periode van de evolutie (ze houdt dus geen rekening met de exacte jaren waarin de leden lid waren of niet).

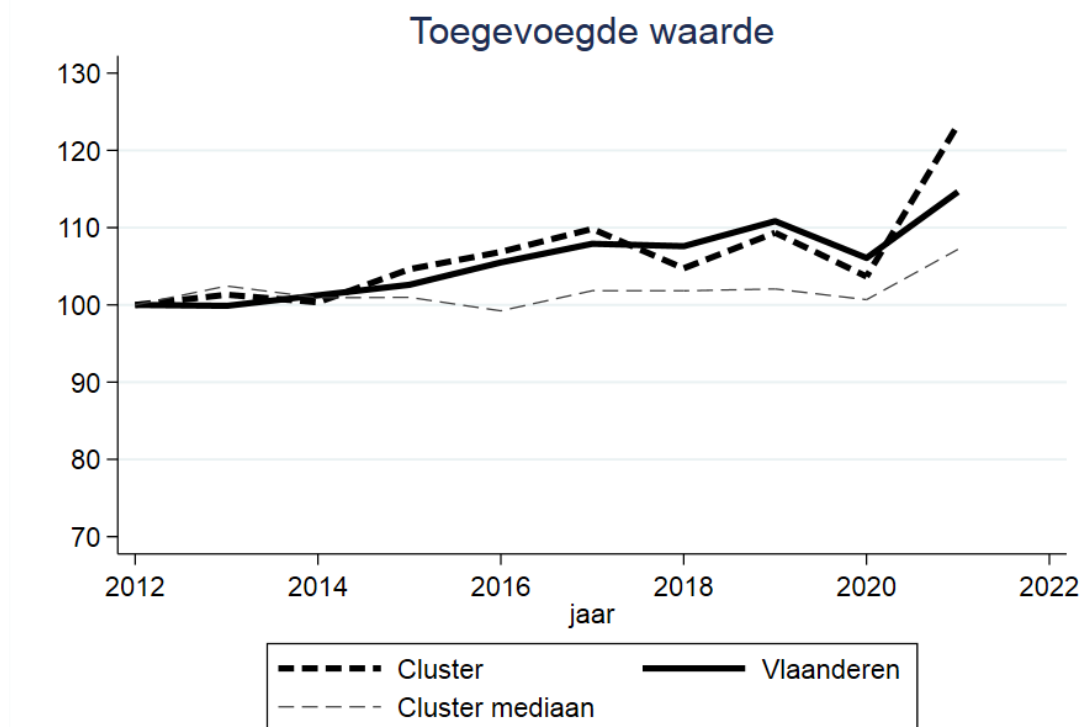
Figuur 12 t.e.m. Figuur 14 tonen aan dat de evoluties in tewerkstelling, toegevoegde waarde en arbeidsproductiviteit vergelijkbaar zijn voor de clusterleden en de Vlaamse economie (m.u.v. de toegevoegde waarde in 2021 die voor de clusterleden hoger ligt dan voor de Vlaamse economie). Wanneer we de Totale Factor Productiviteit bekijken (Figuur 15), zien we dat de clusterleden het over de hele periode beter doen dan de Vlaamse economie. De toegevoegde waarde (en als gevolg daarvan ook de arbeidsproductiviteit en TFP) kent een sterke stijging bij de clusterleden in 2021. Dit is het gevolg van een sterke stijging in toegevoegde waarde bij enkele grote bedrijven.

3.2.1 Evolutie in tewerkstelling

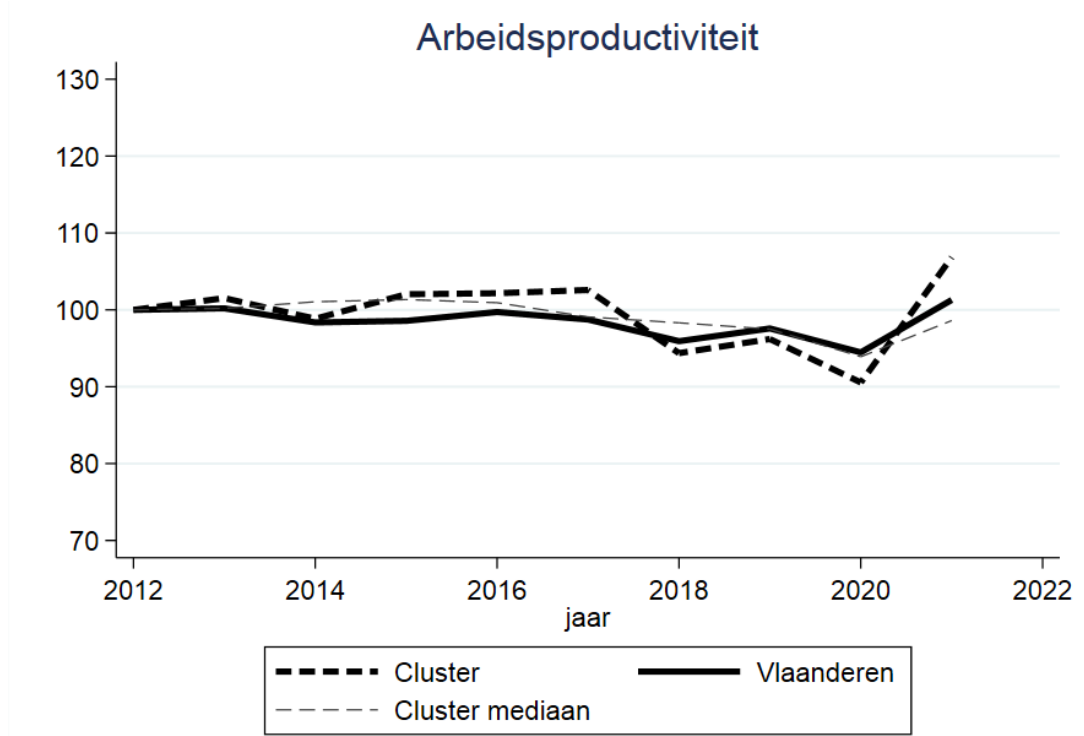
Figuur 12: Evolutie van tewerkstelling clusterleden versus Vlaamse economie

3.2.2 Evolutie in toegevoegde waarde

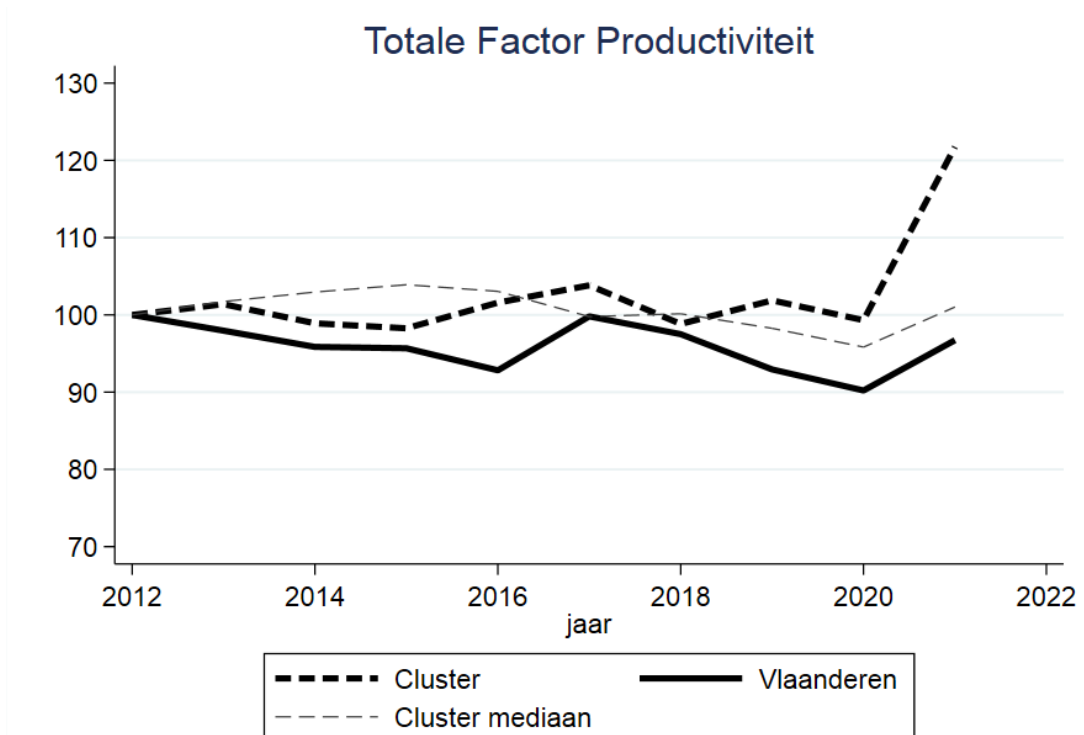

Figuur 13: Evolutie van toegevoegde waarde clusterleden versus Vlaamse economie

3.2.3 Evolutie in arbeidsproductiviteit en totale factor productiviteit

Figuur 14: Evolutie van arbeidsproductiviteit clusterleden versus Vlaamse economie

Figuur 15: Evolutie van totale factor productiviteit clusterleden versus Vlaamse economie

3.3 Decompositie van de clusterleden

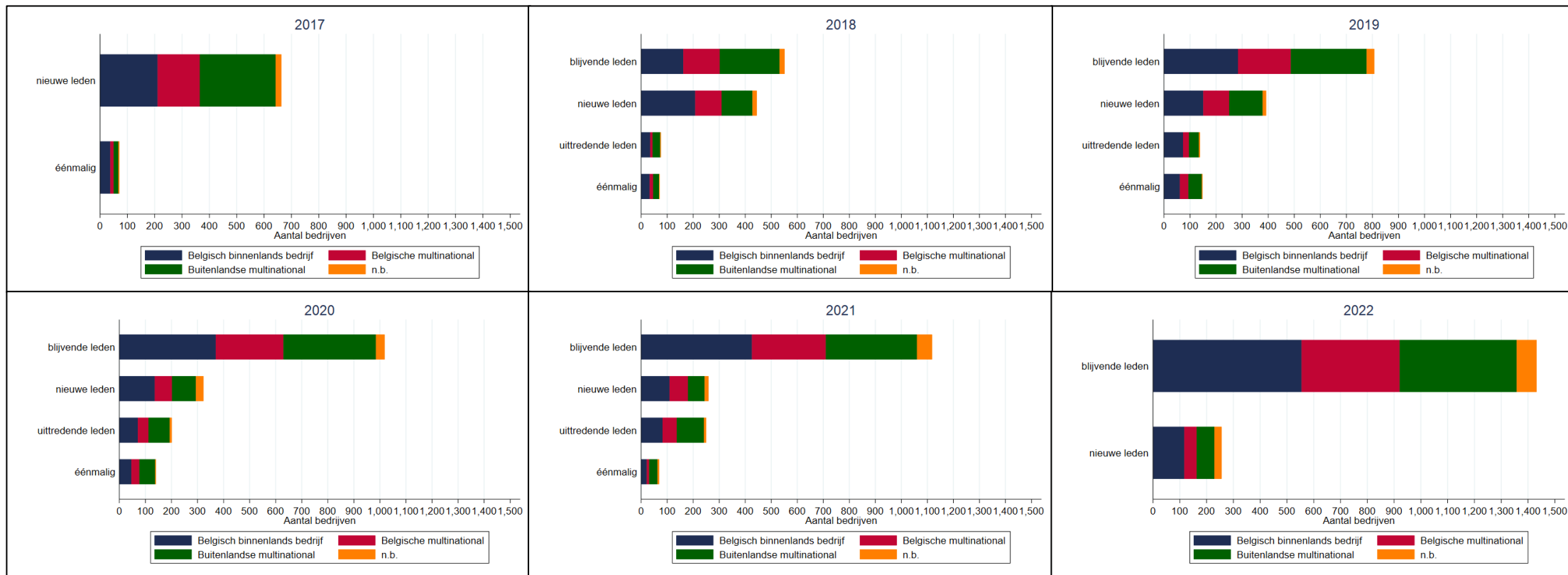
In dit laatste deel van de analyse kijken we naar de decompositie van de clusterleden doorheen de tijd. Clusterleden worden opgedeeld in blijvende, nieuwe, uittredende en éénmalige leden (zie hoofdstuk 2 voor de definities). Bij deze analyse maken we ook een verdere differentiatie van het aantal leden naar multinational karakter, provincie, tewerkstellingsklasse en geven we ook een overzicht van de totale tewerkstelling per tewerkstellingsklasse, naar analogie met het beleidsrapport STORE-19-010.

Het eerste jaar van de analyse bevat geen blijvende of uittredende leden. Het laatste jaar van de analyse bevat geen uittredende of éénmalige leden (een deel van deze blijvende leden zullen achteraf gezien uittredend of éénmalig zijn, maar daar hebben we op dit moment nog geen informatie over).

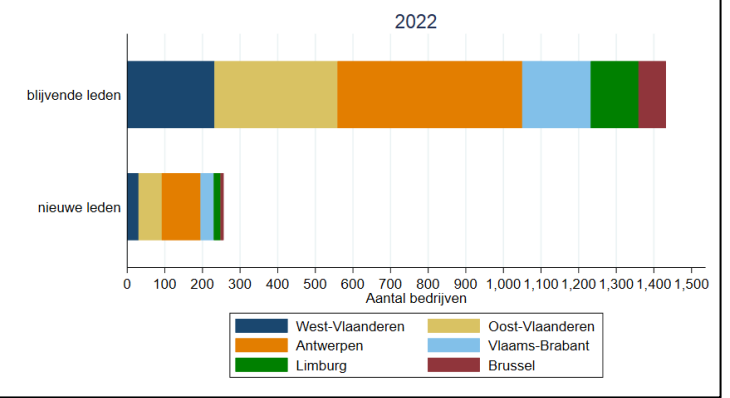
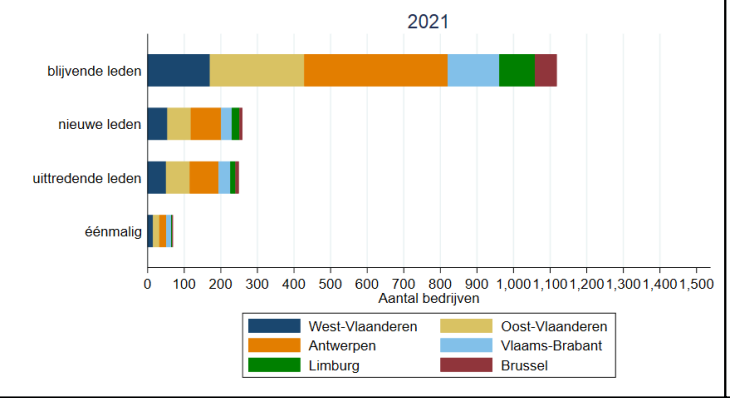
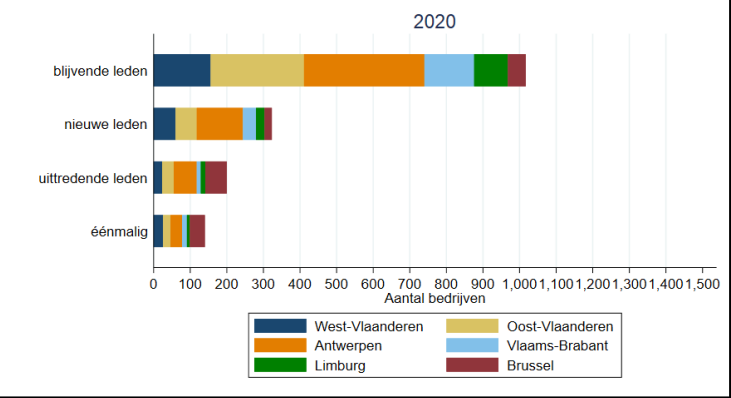
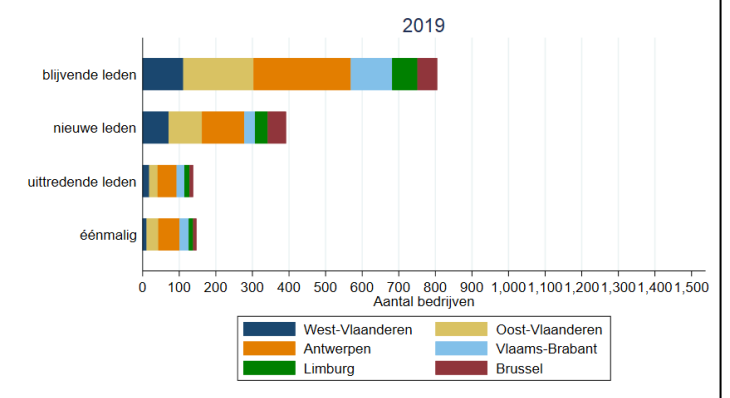
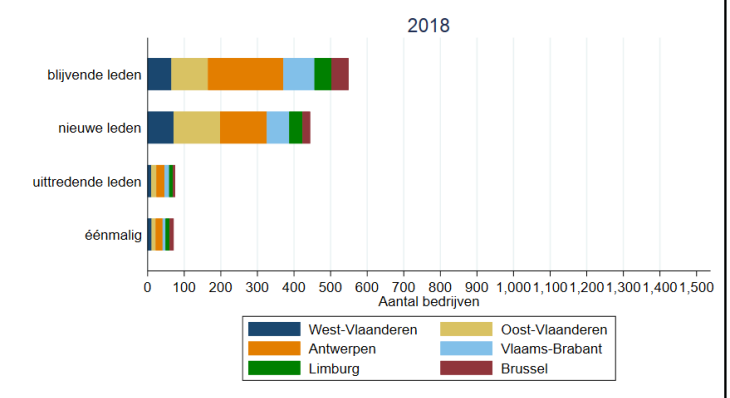
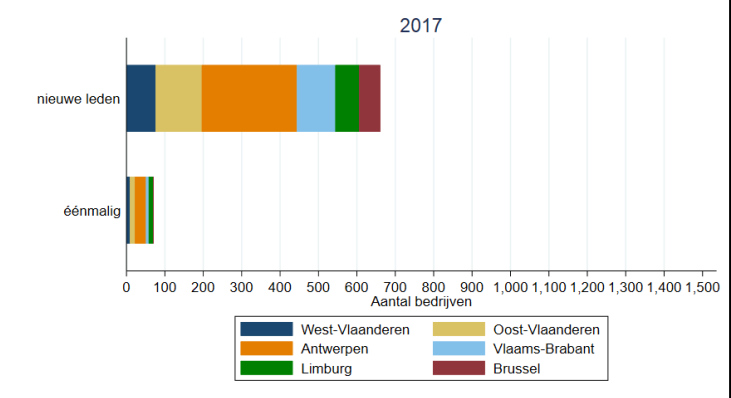
Over alle clusters heen zien we dat het aantal nieuwe leden doorheen de jaren daalt en het aantal uittredende leden stijgt, waarbij er steeds meer nieuwe dan uittredende leden zijn. De categorie van éénmalige leden blijft beperkt. Bij de nieuwe leden vinden we bedrijven van elk multinationaal karakter terug (Figuur 16). In termen van tewerkstellingsklasse, zien we dat de nieuwe leden doorheen de jaren minder vaak grote bedrijven zijn (Figuur 18). Dit laatste kan ook wijzen op het feit dat de meest relevante grote bedrijven reeds lid zijn van een cluster. Zoals verwacht maken de grote bedrijven het merendeel van de tewerkstelling uit (Figuur 19).

Deze decompositie wordt opgesteld voor het geheel van de speerpuntclusters samen alsook voor elke cluster afzonderlijk. Voor de clusters die later gestart zijn zal de analyse over een beperkter aantal jaren gebeuren (zie Figuur 20 t.e.m. Figuur 43).

3.3.1 Decompositie - Speerpuntclusters

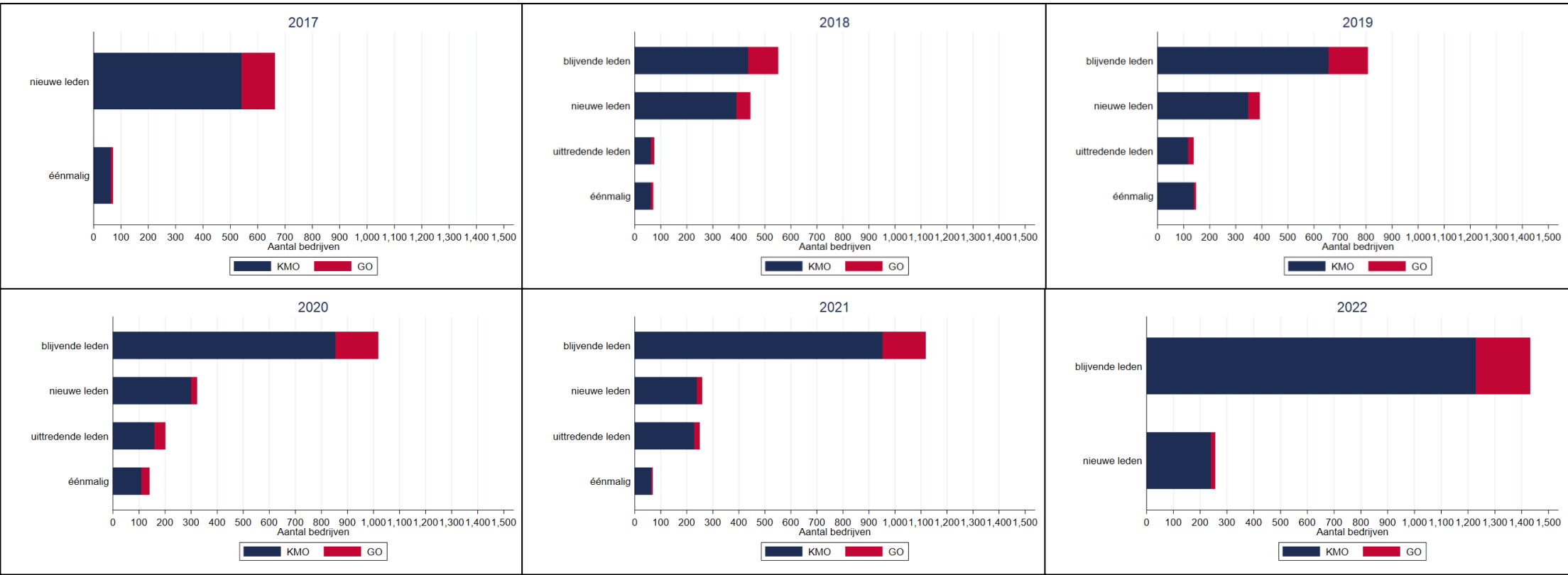

Figuur 16: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - SPC

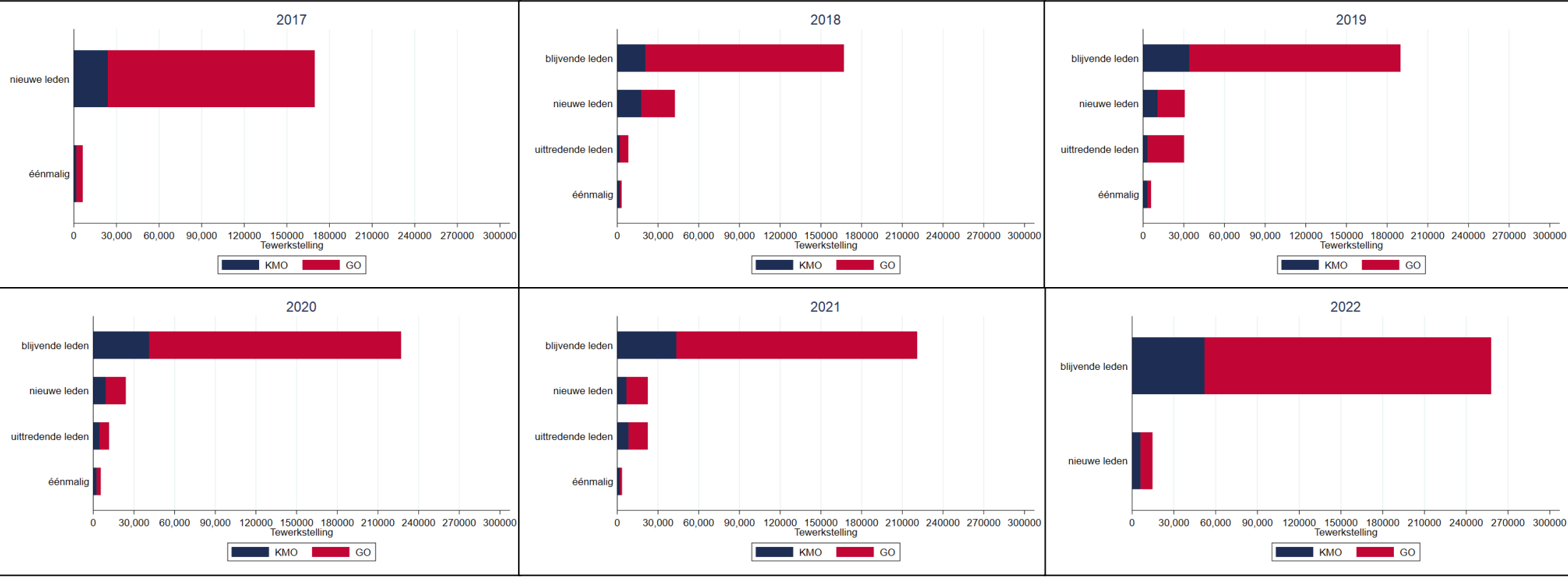

Figuur 17: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - SPC

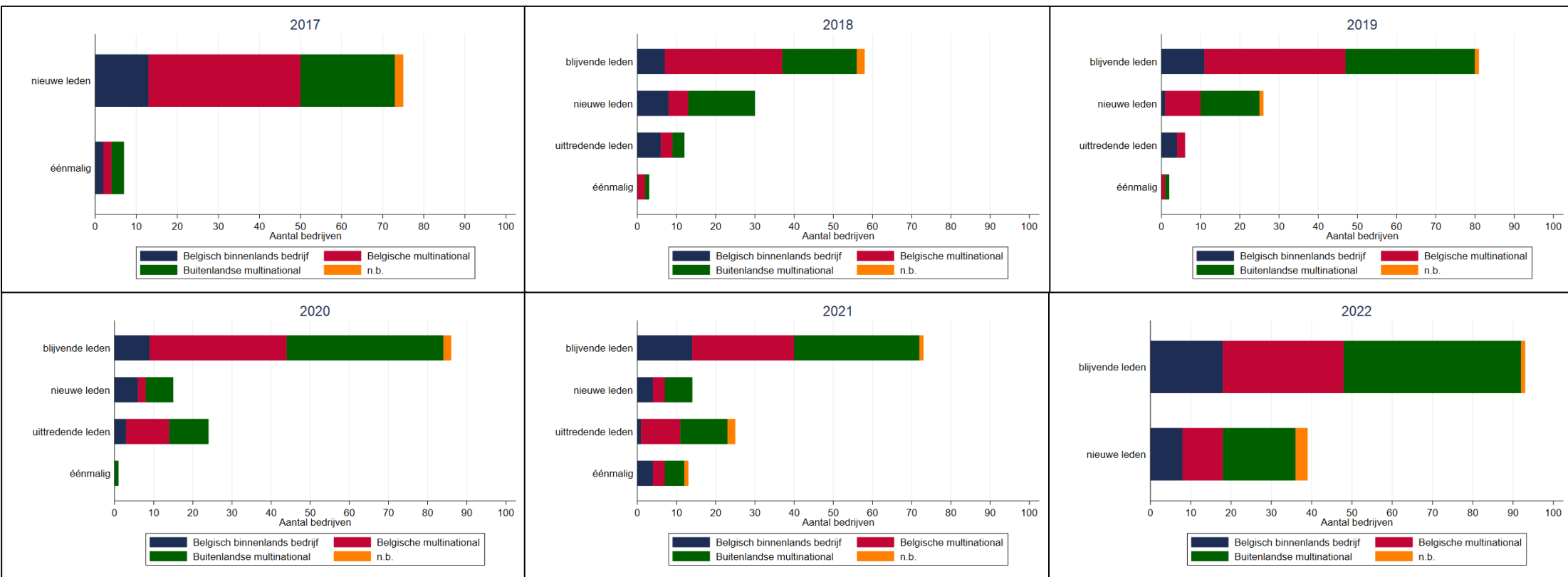

Figuur 18: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - SPC

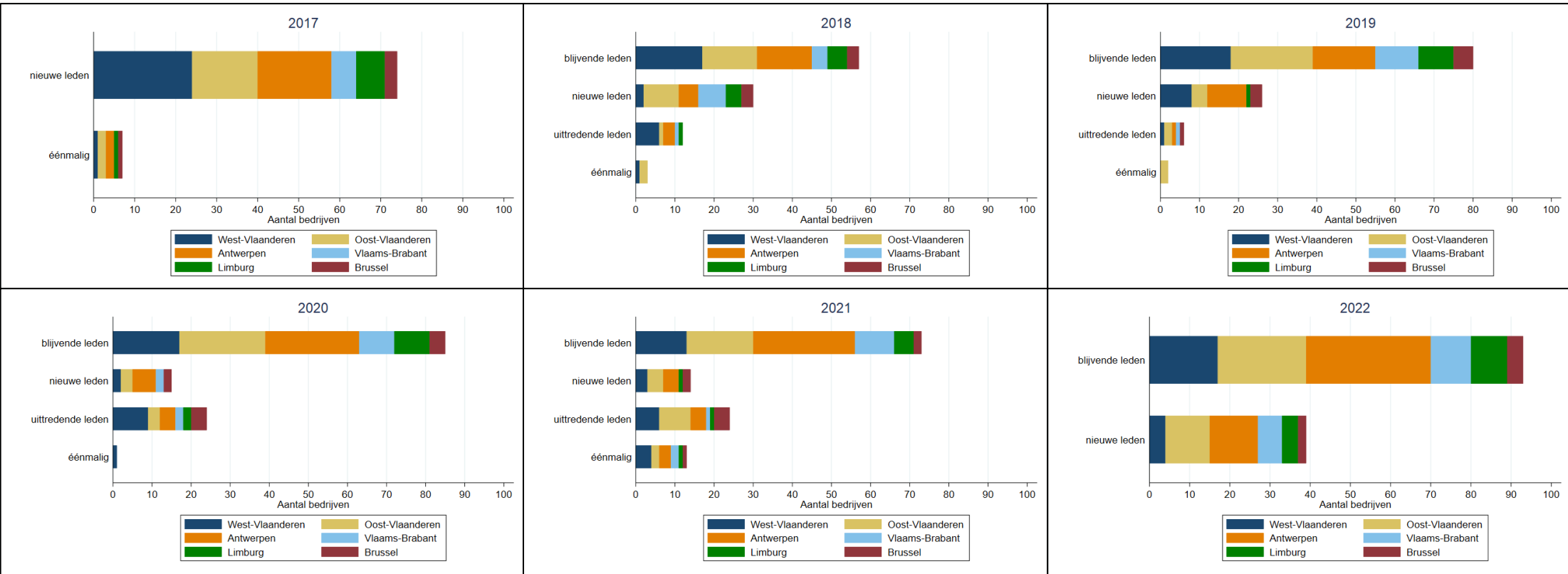

Figuur 19: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - SPC

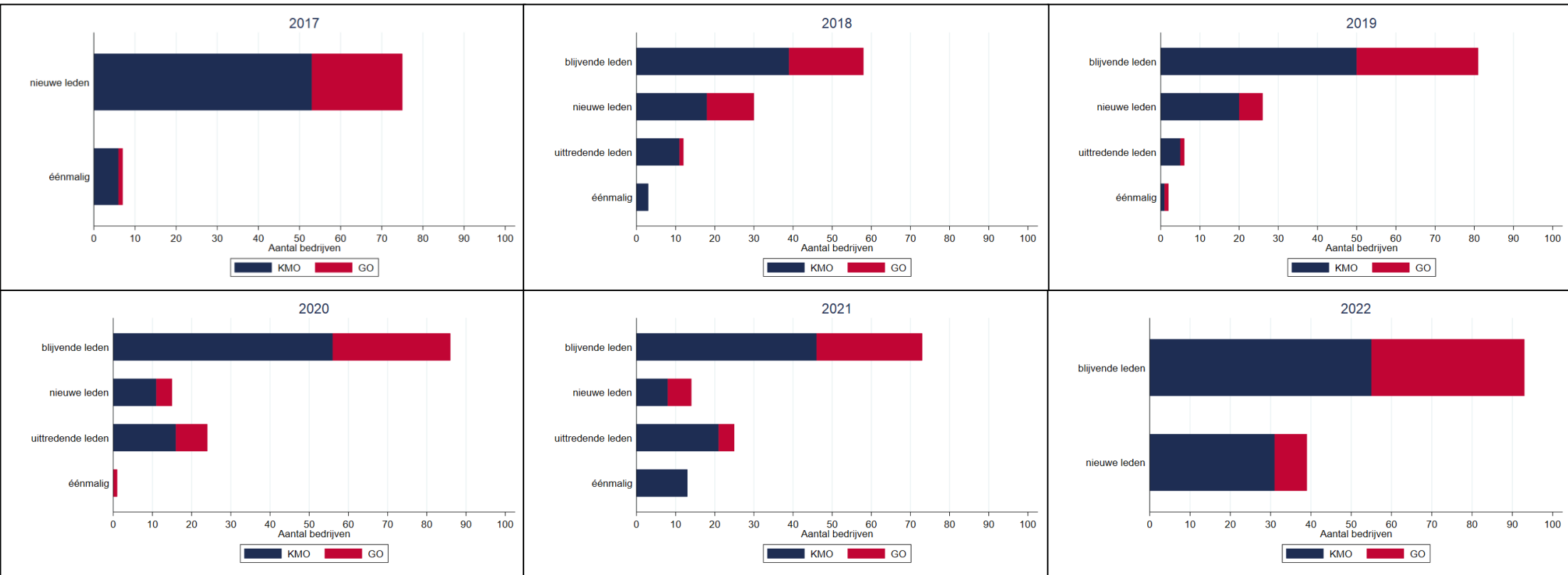
3.3.2 Decompositie - Catalisti

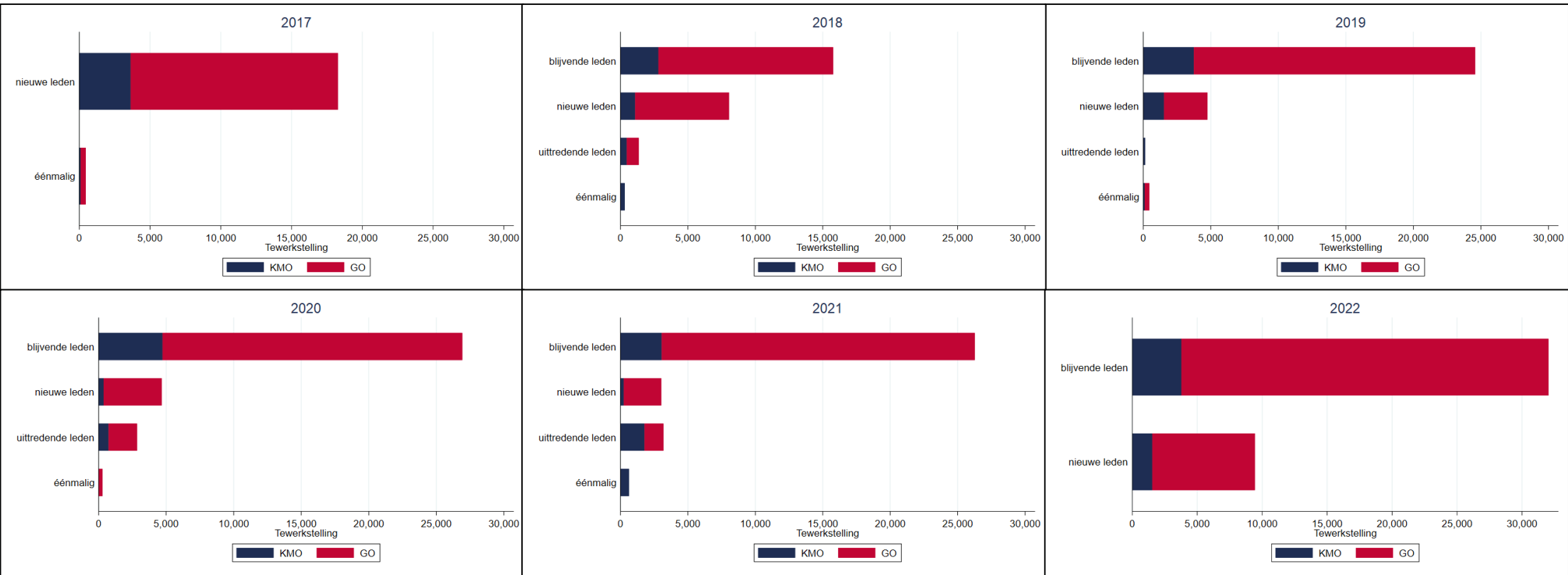
Figuur 20: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - CATALISTI

Figuur 21: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - CATALISTI

Figur 22: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - CATALISTI

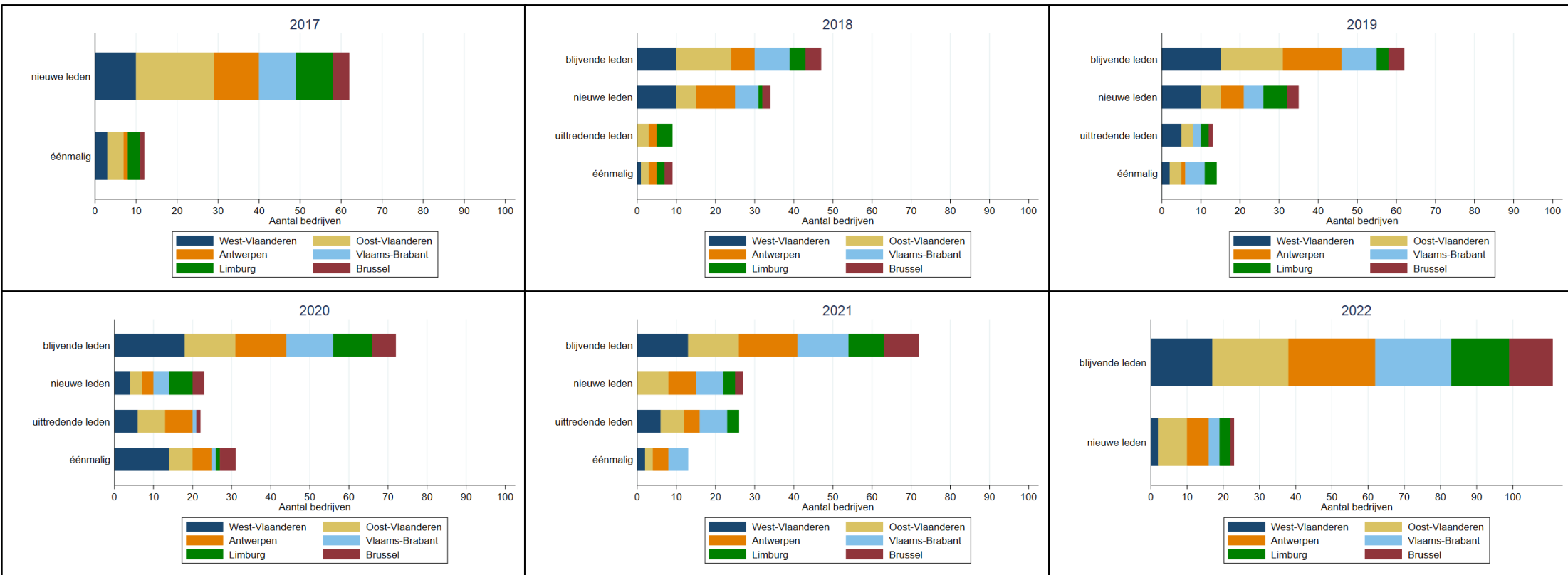

Figuur 23: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - CATALISTI

3.3.3 Decompositie - SIM

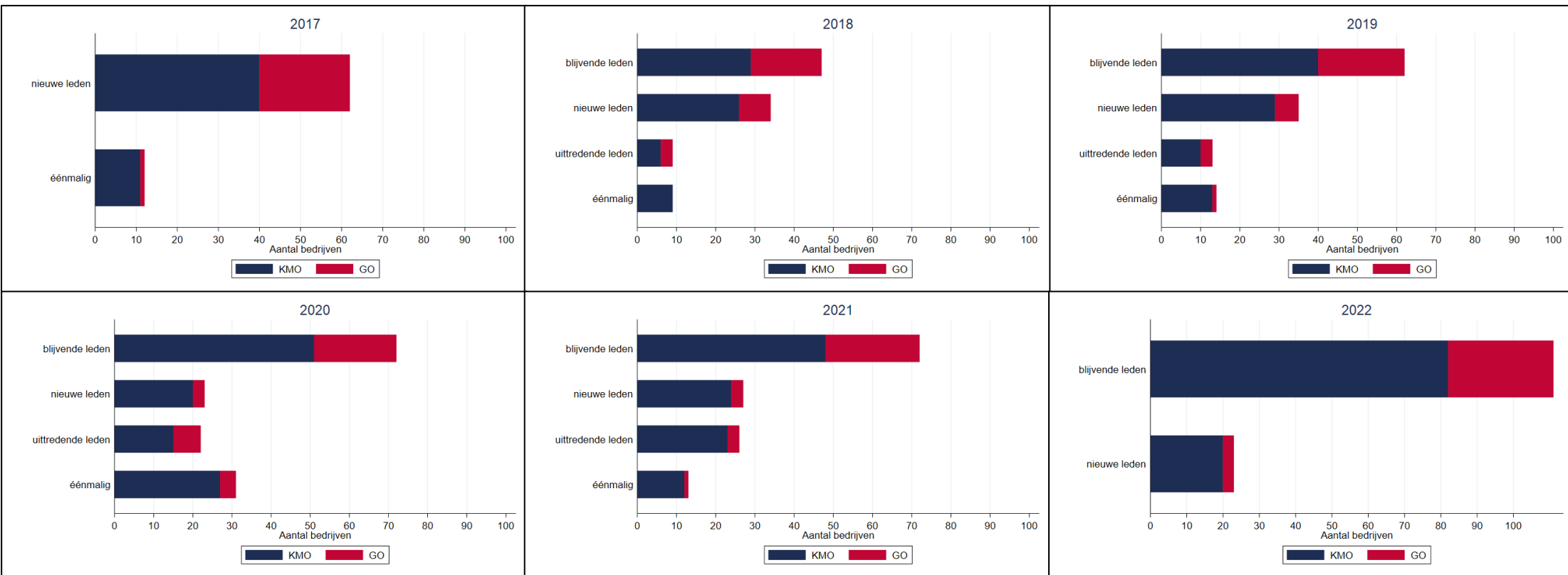

Figuur 24: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - SIM

Figuur 25: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - SIM

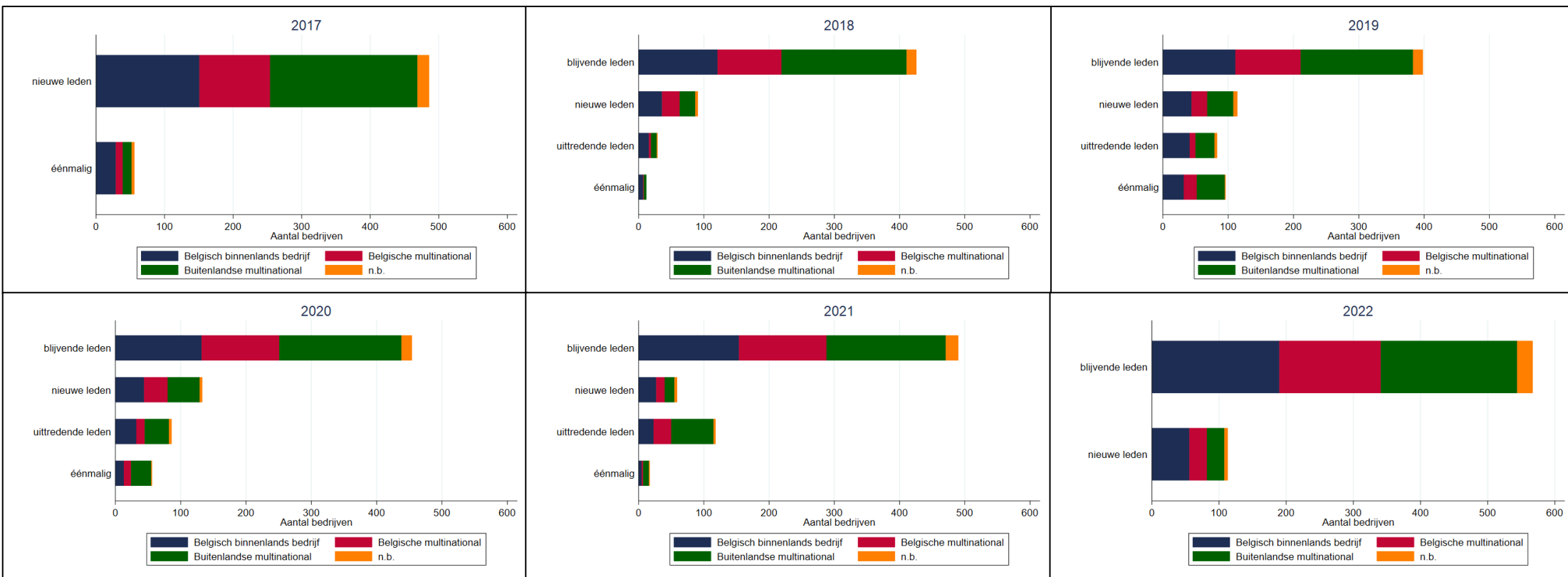

Figuur 26: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - SIM

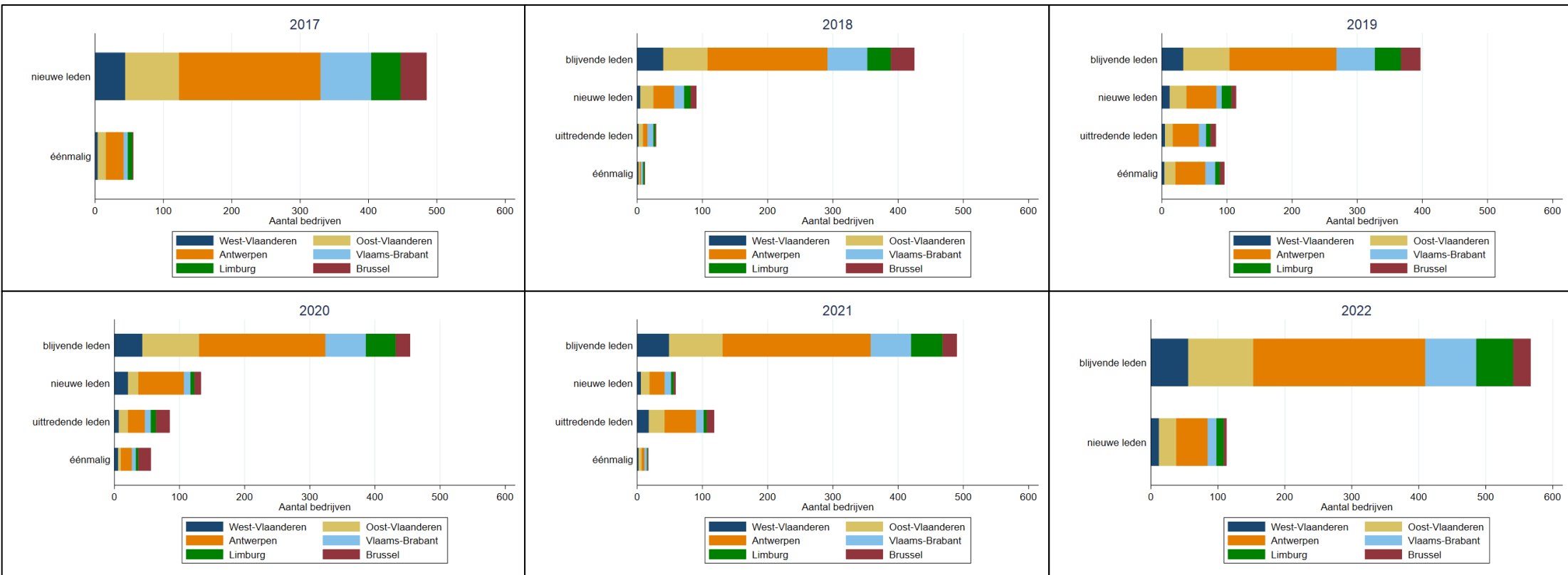

Figuur 27: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - SIM

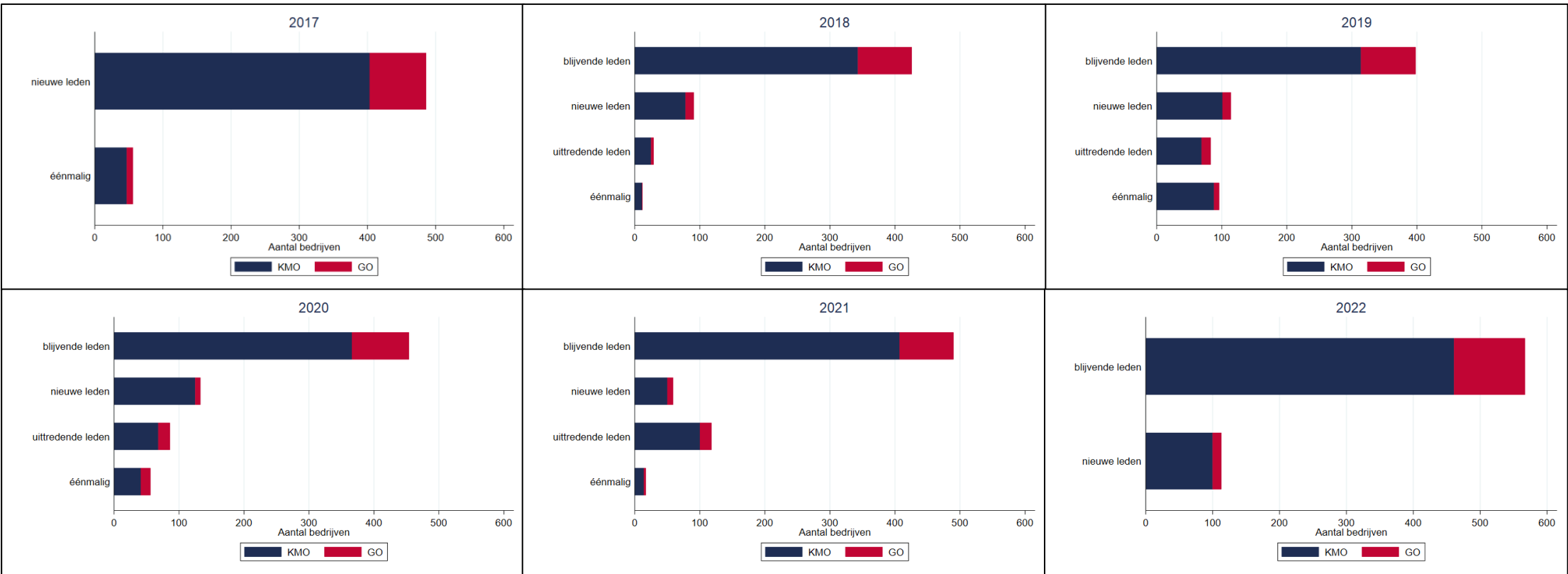
3.3.4 Decompositie - VIL

Figuur 28: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - VIL

Figuur 29: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - VIL

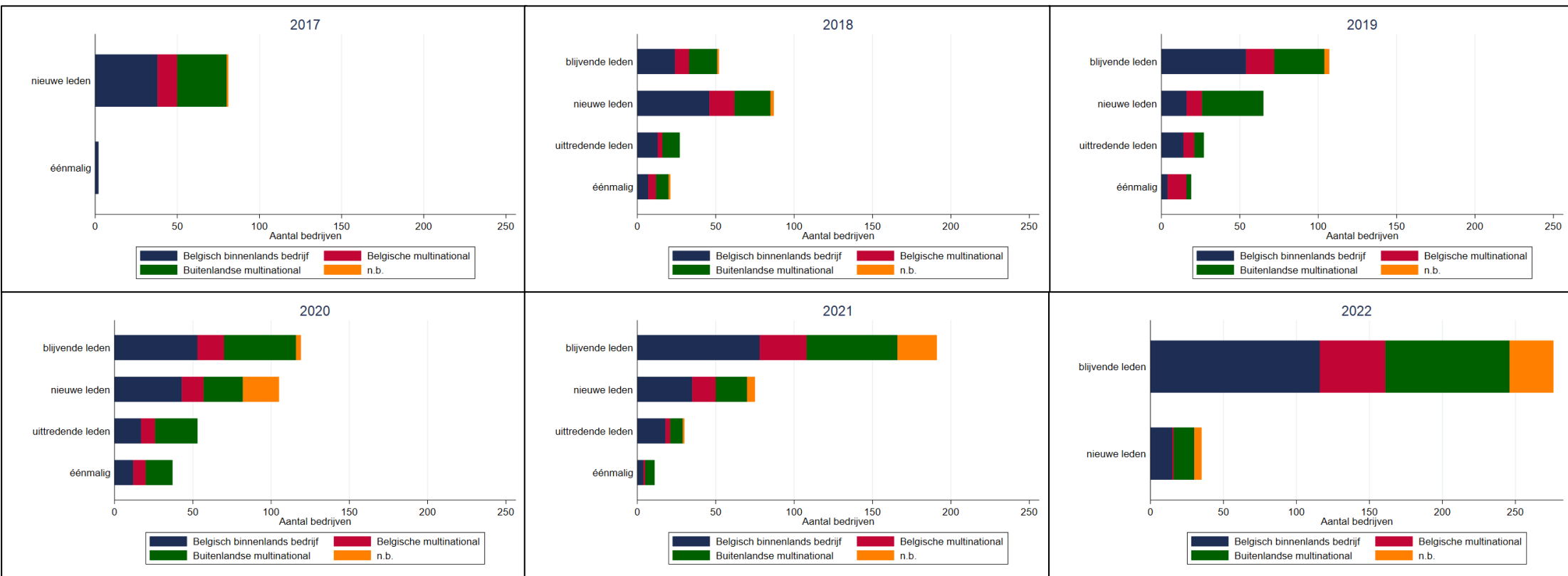

Figuur 30: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - VII

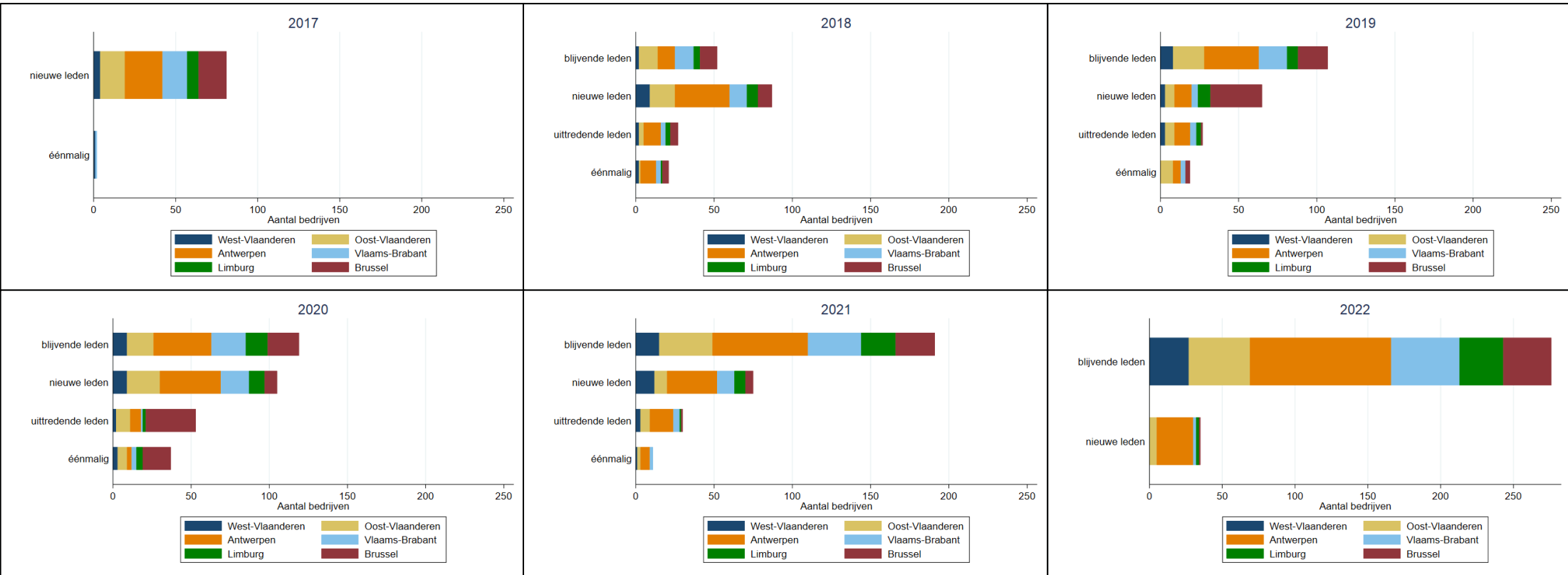

Figuur 31: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - VII

3.3.5 Decompositie - Flux50

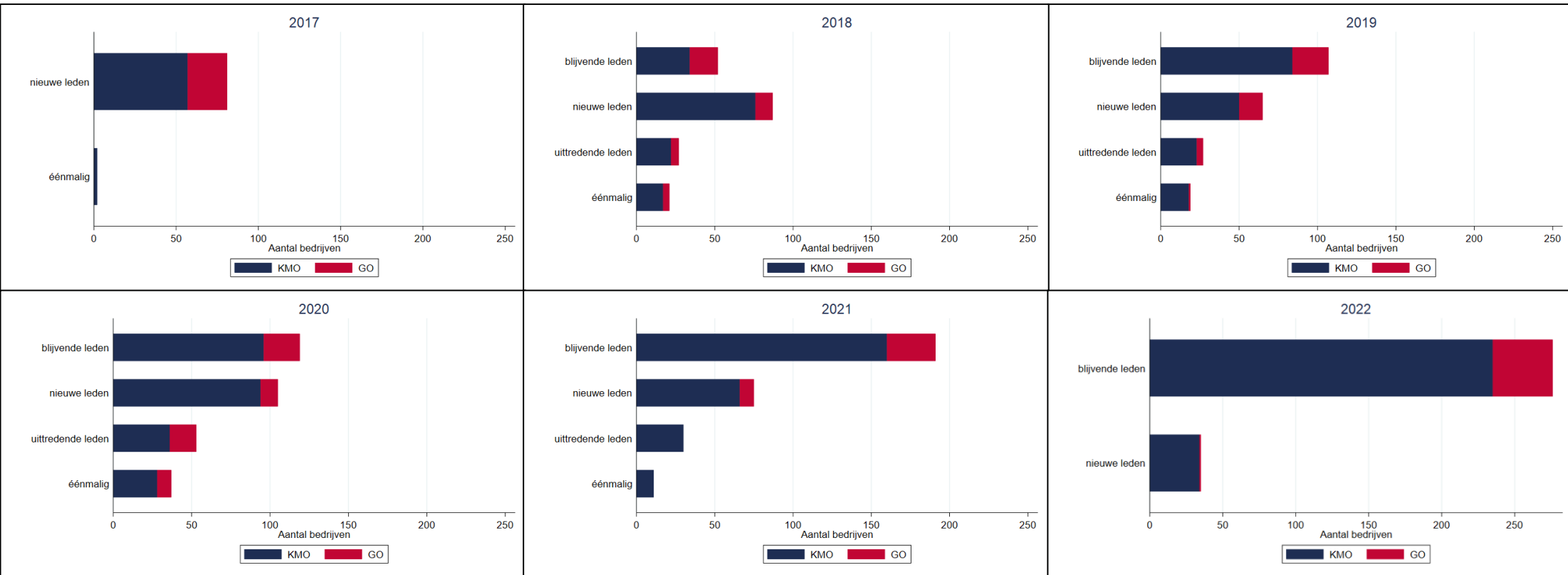

Figuur 32: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter – FLUX50

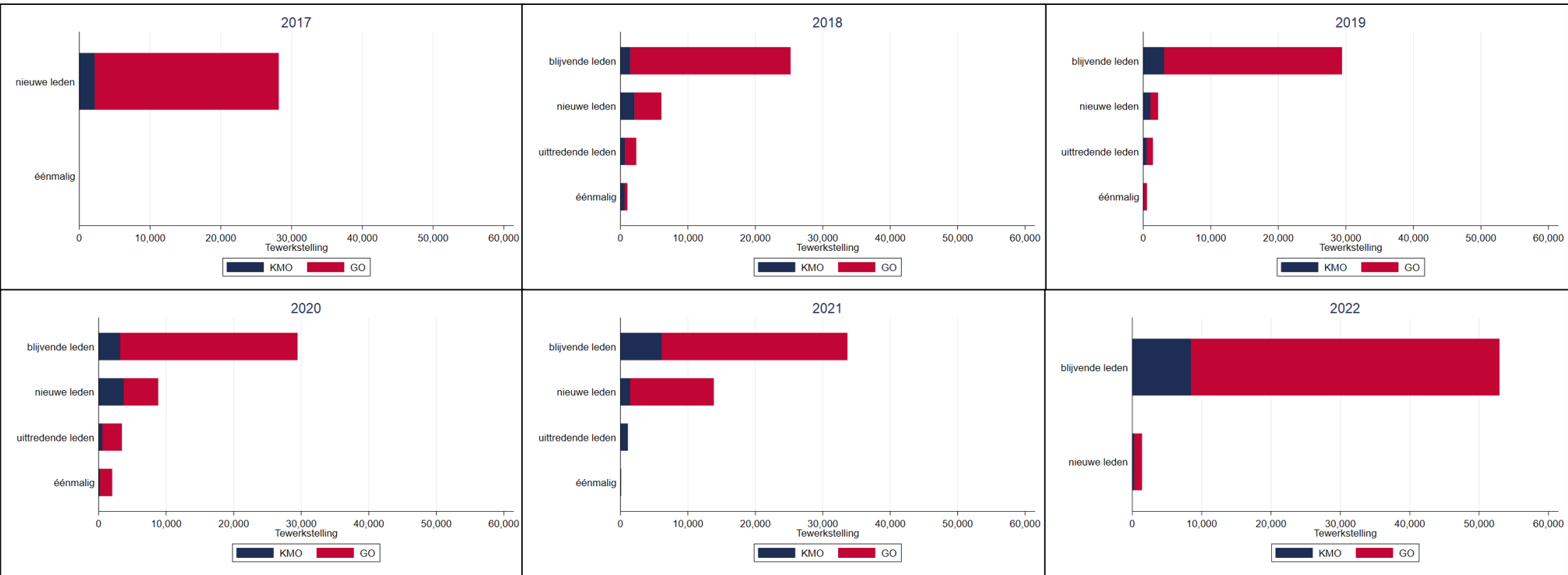

Figuur 33: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie – FLUX50

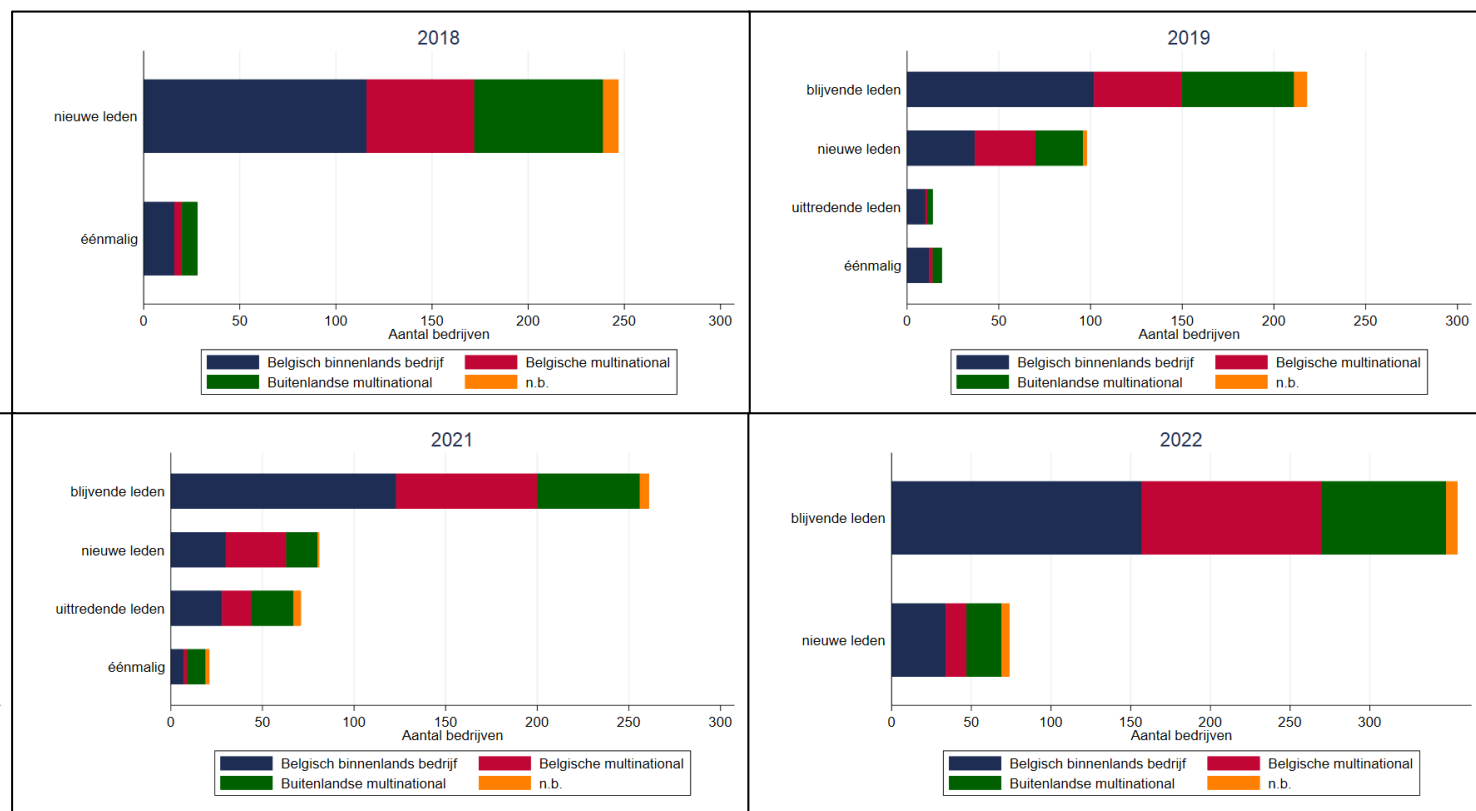

Figuur 34: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse – FLUX50

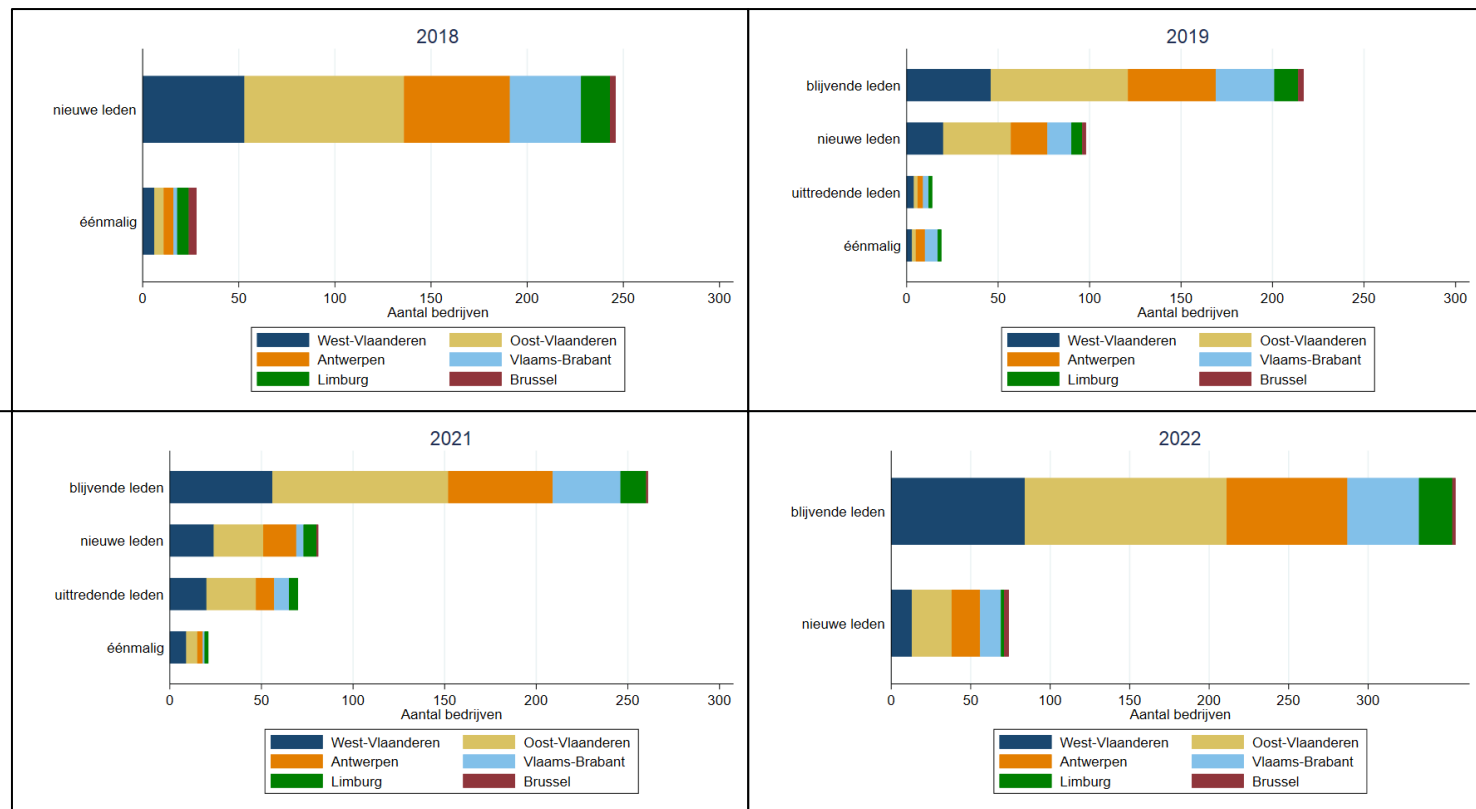

Figuur 35: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse – FLUX50

3.3.6 Decompositie - Flanders' Food

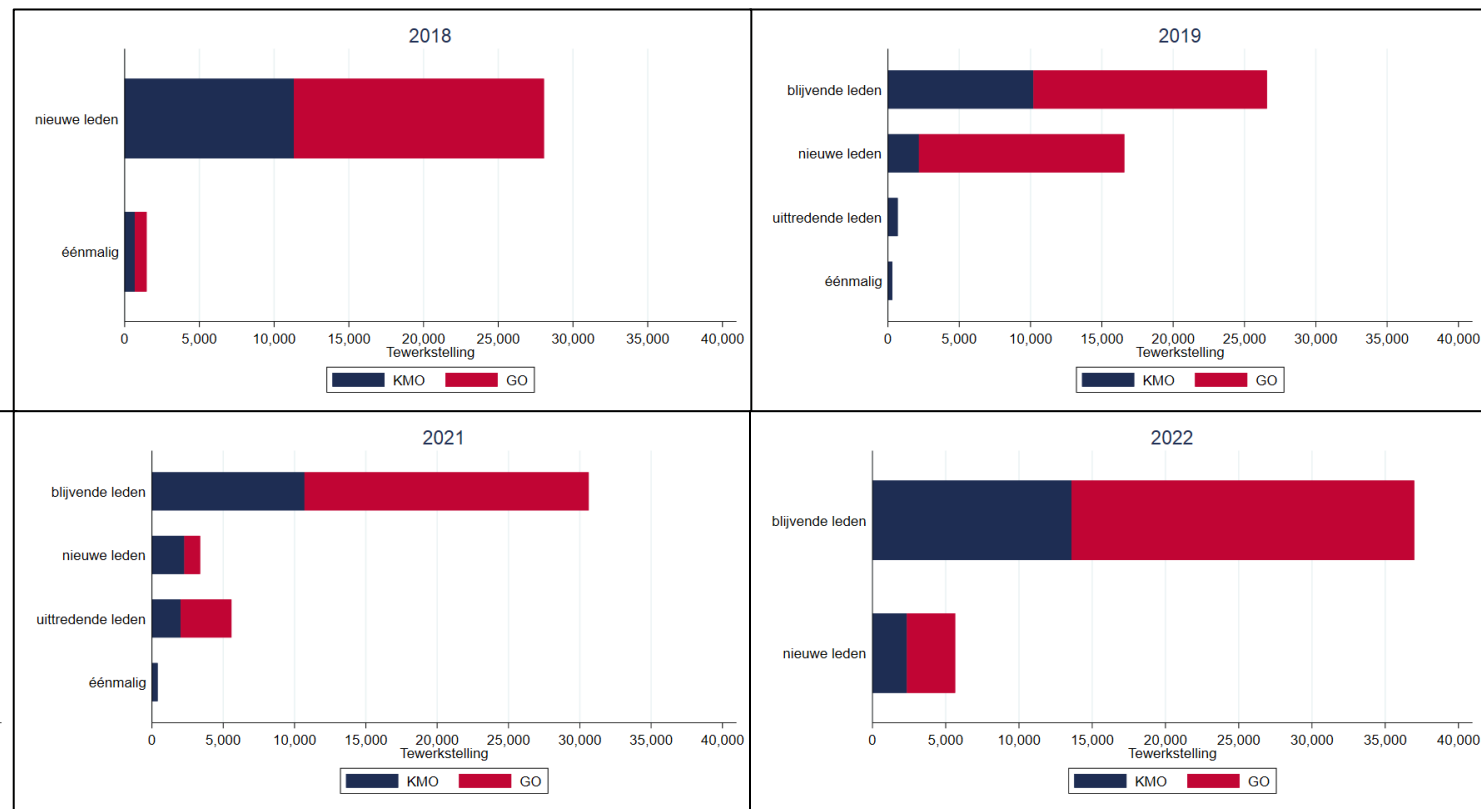
Figuur 36: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter – FLANDERS' FOOD

Figuur 37: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie – FLANDERS' FOOD

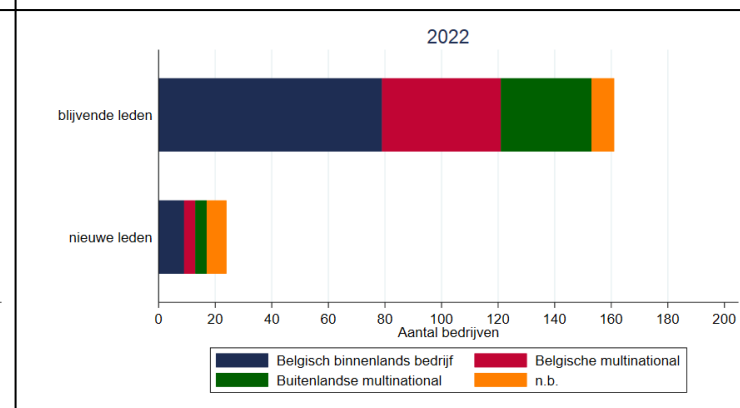
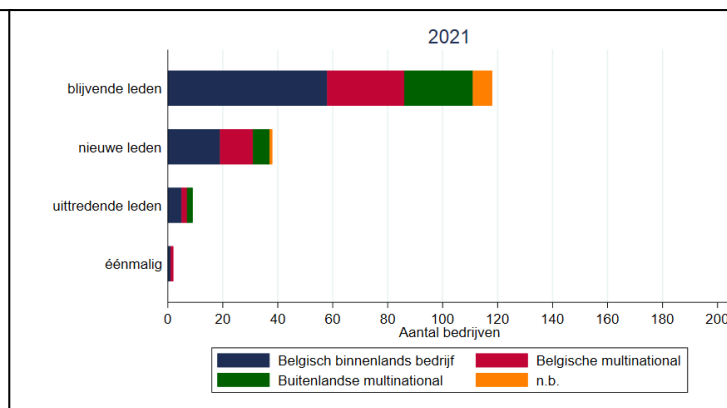
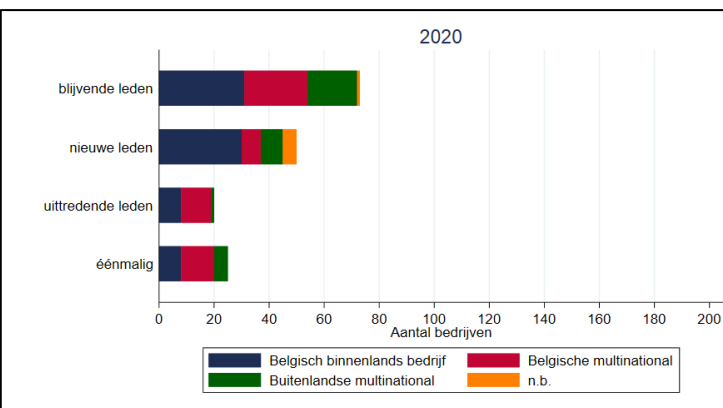
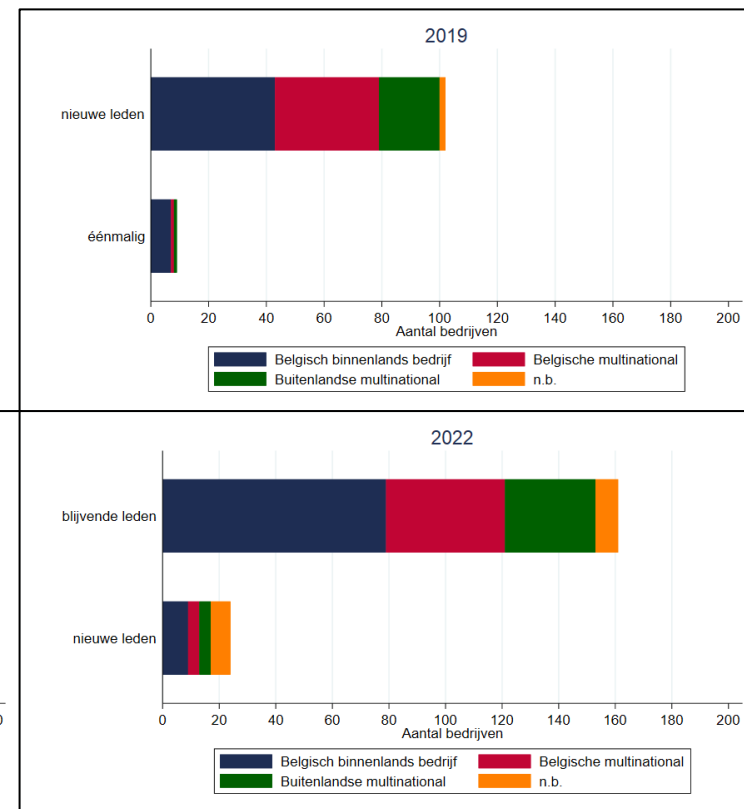

Figuur 38: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse – FLANDERS' FOOD

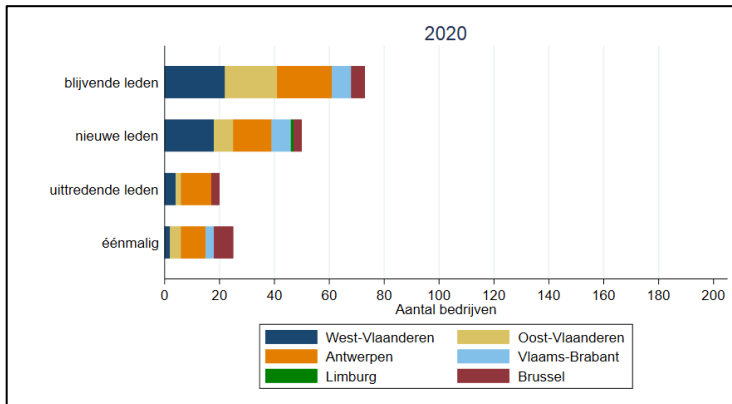
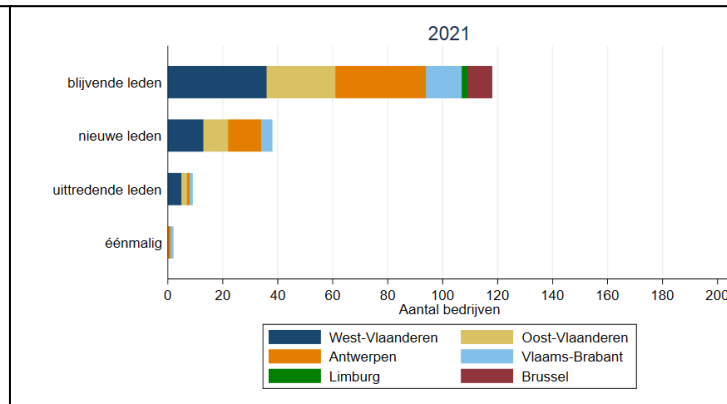
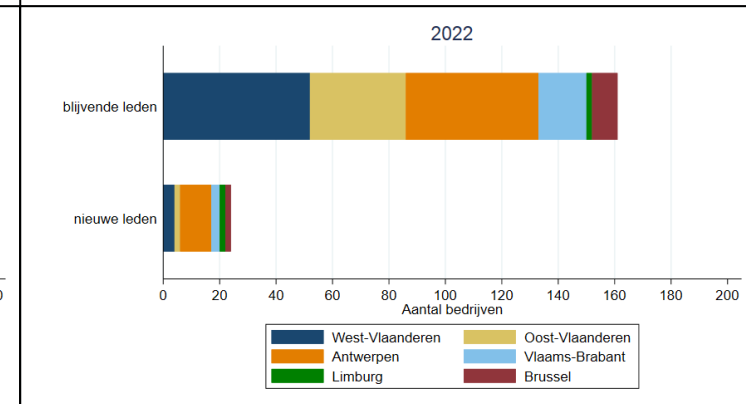
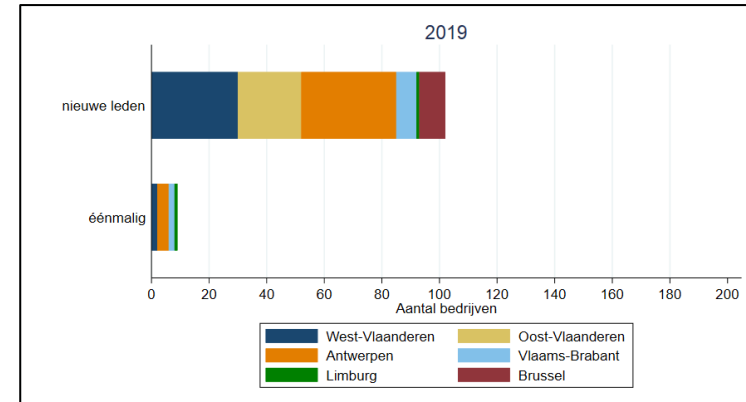

Figuur 39: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse – FLANDERS' FOOD

3.3.7 Decompositie - De blauwe cluster

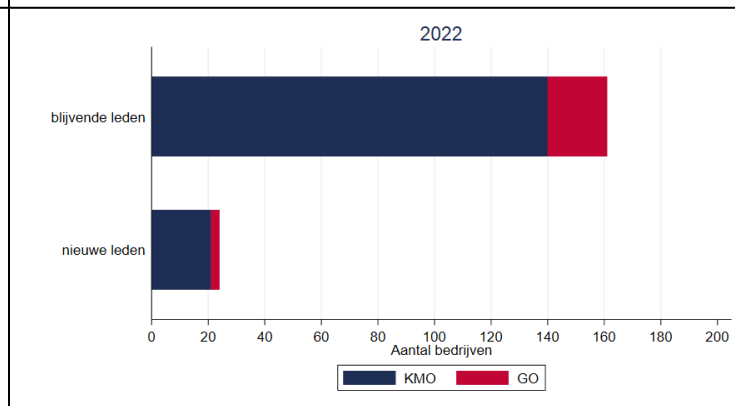
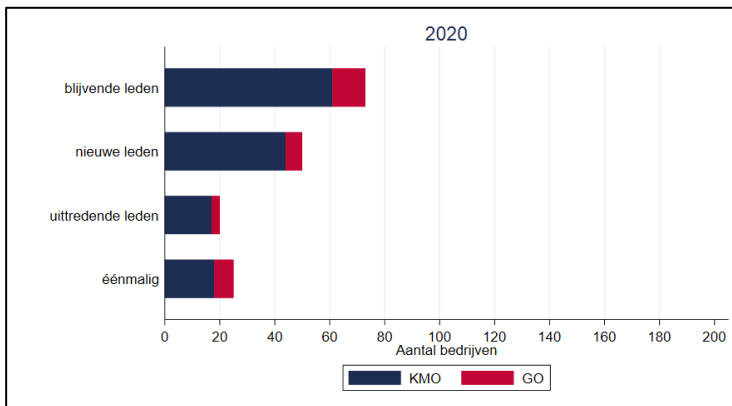
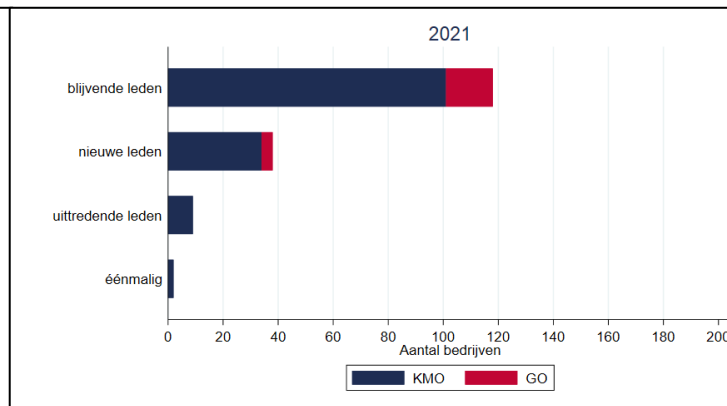
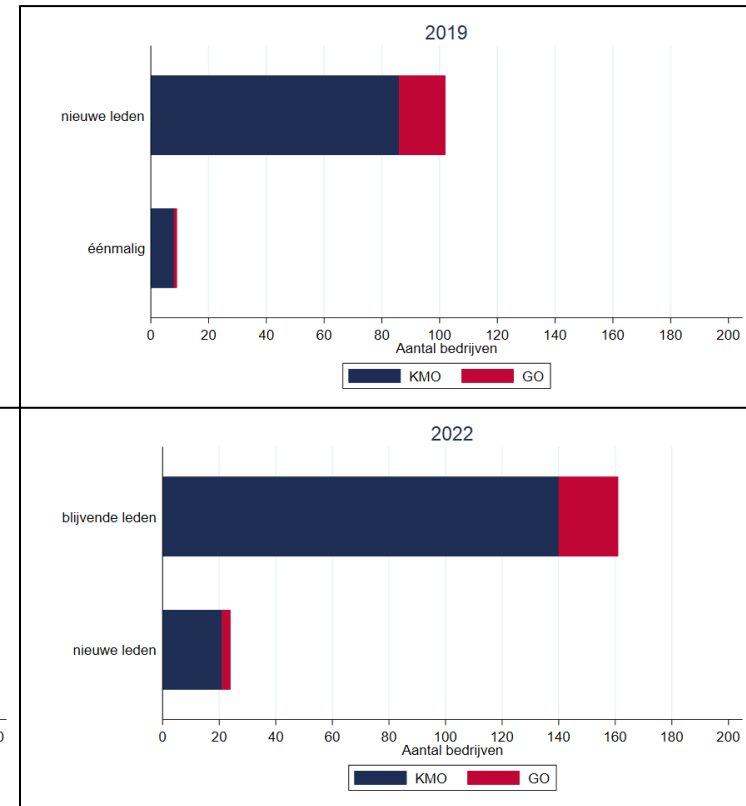

Figuur 40: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter – DE BLAUWE CLUSTER

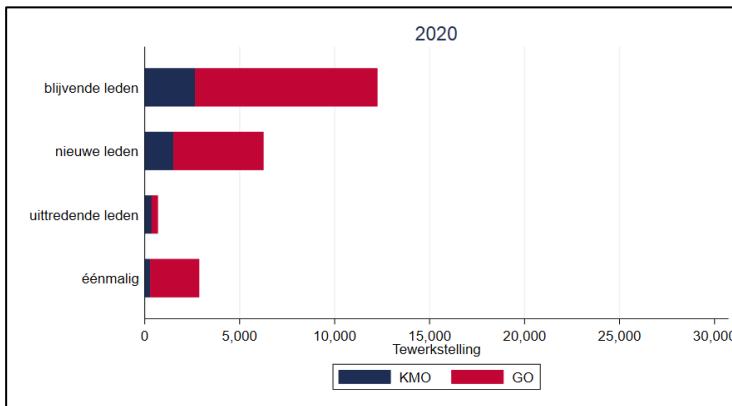
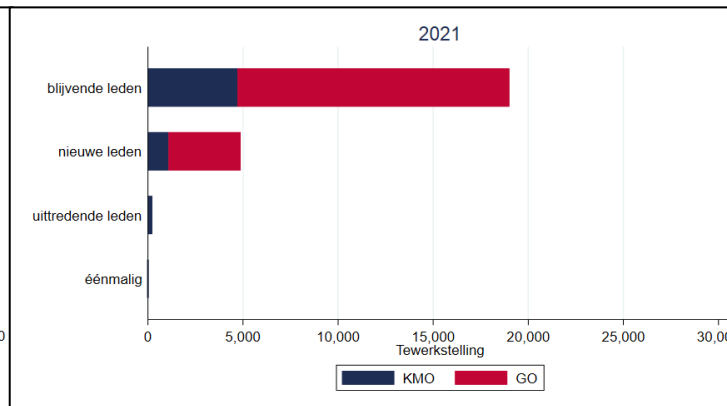
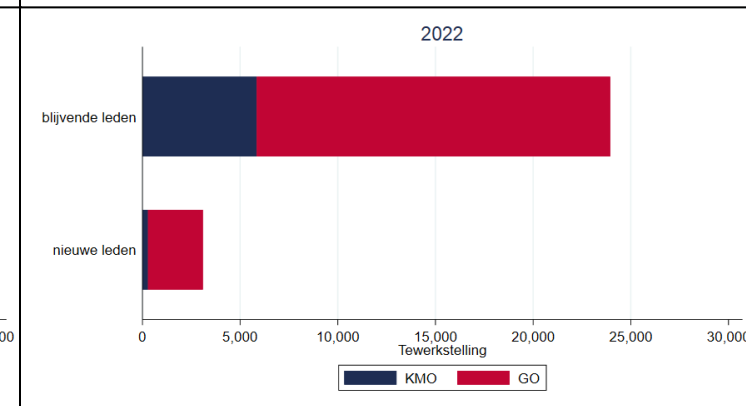
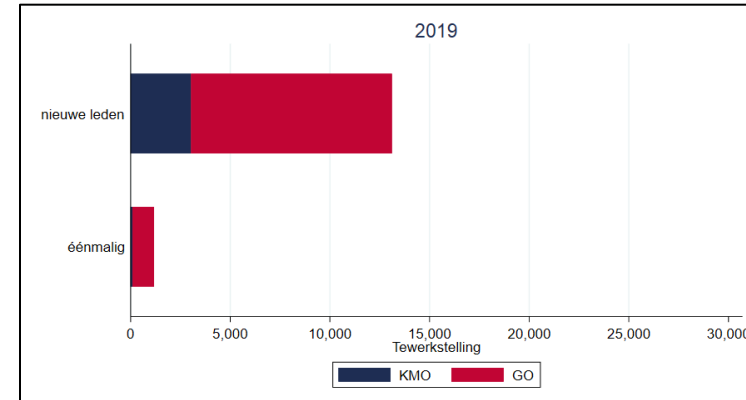

Figur 41: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie – DE BLAUWE CLUSTER

Figuur 42: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse – DE BLAUWE CLUSTER

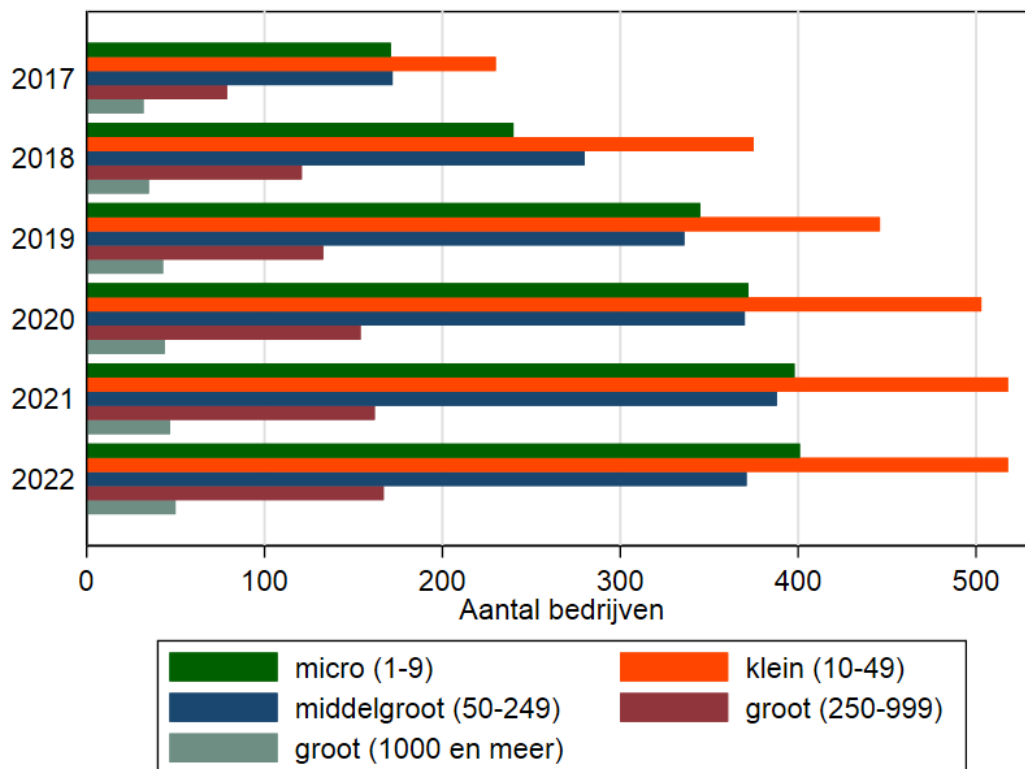

Figuur 43: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse – DE BLAUWE CLUSTER

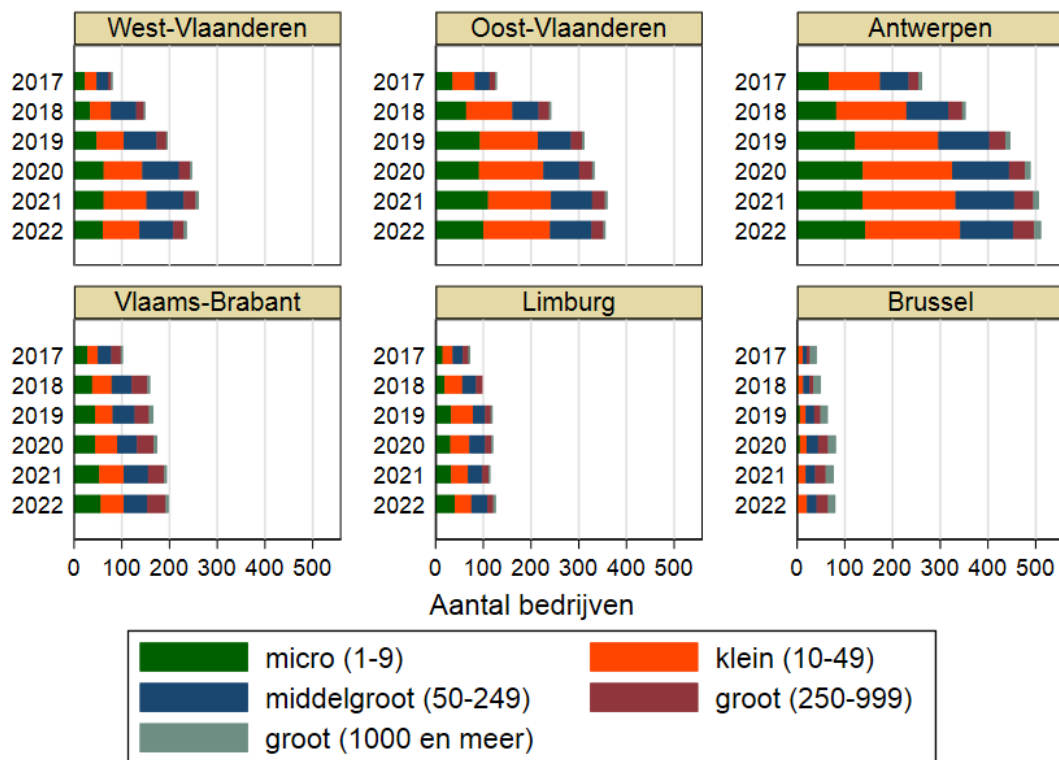
Appendix

Clusterleden per tewerkstellingsklasse.

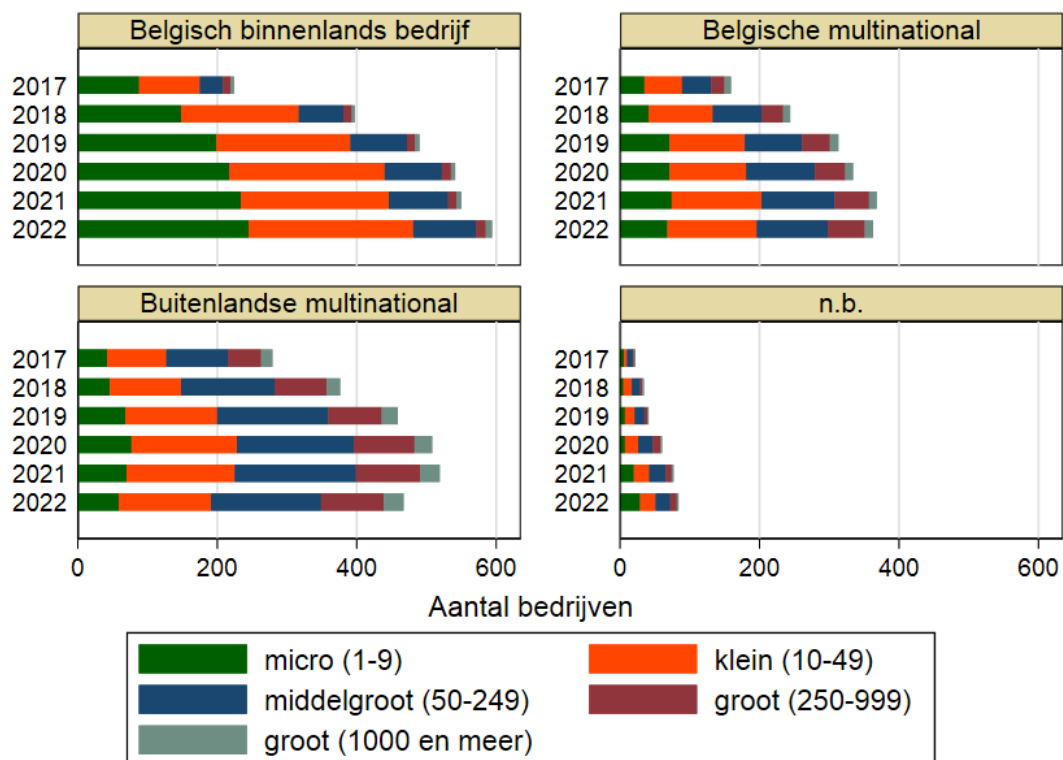
In sectie 3.1.1 worden de clusterleden opgedeeld in KMO's en grote ondernemingen. Hieronder wordt een verdere differentiatie in 5 verschillende tewerkstellingsklassen weergegeven.

Figuur 44: Aantal bedrijven per tewerkstellingsklasse

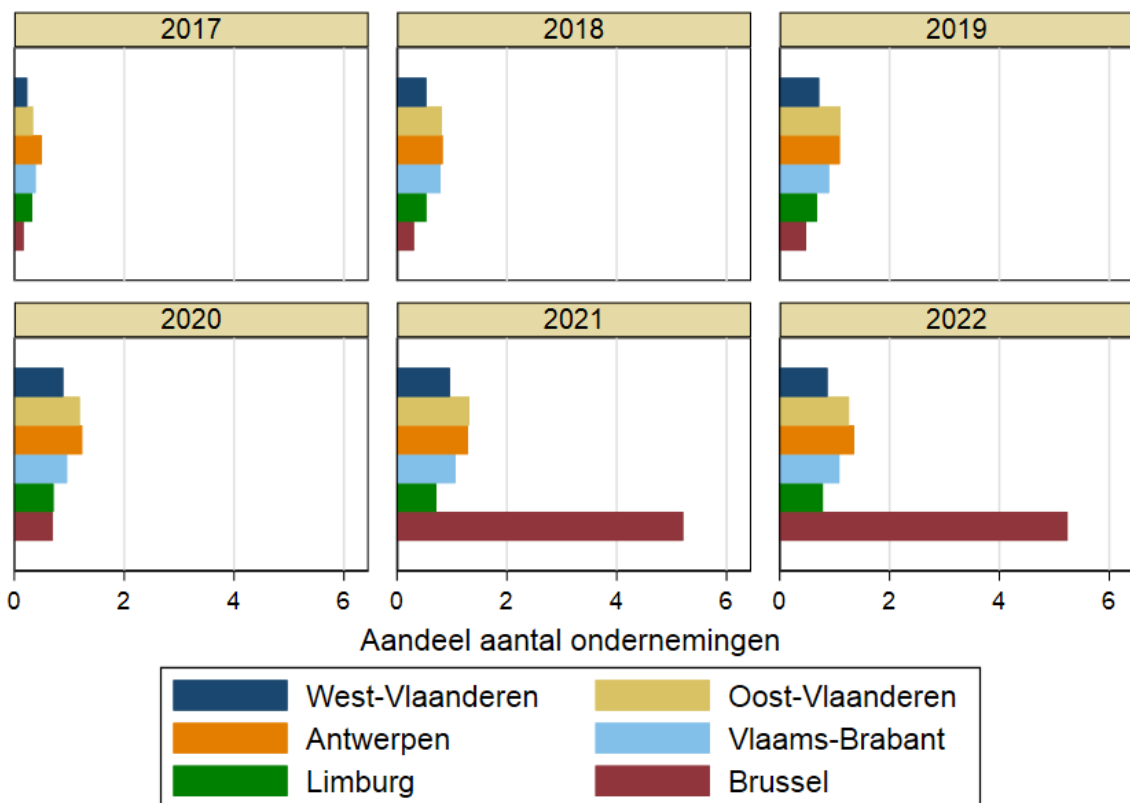
Figuur 45: Aantal clusterleden per tewerkstellingsklasse en provincie

Figuur 46: Aantal clusterleden per tewerkstellingsklasse en multinationaal karakter

Aandeel clusterleden per provincie.

In sectie 3.1.2 wordt het aandeel voorgesteld van de totale tewerkstelling en toegevoegde waarde van de clusterleden per provincie. Hieronder wordt ook het aandeel van het aantal ondernemingen per provincie weergegeven. De sterke stijging in Brussel in 2021 en 2022 is het gevolg van de gewijzigde definitie (waarbij enkel Brusselse bedrijven met vestigingen in Vlaanderen in rekening worden gebracht).

Figuur 47: Aandeel aantal ondernemingen van de clusterleden in het totale aantal ondernemingen per provincie

Lijst van figuren

Figuur 1: Aantal clusterleden – KMO's versus grote ondernemingen	12
Figuur 2: Aantal clusterleden – KMO's versus grote ondernemingen – per provincie	12
Figuur 3: Aantal clusterleden – KMO's versus grote ondernemingen – per multinationaal karakter ..	13
Figuur 4: Aantal clusterleden per multinationaal karakter	14
Figuur 5: Aantal clusterleden per multinationaal karakter en provincie	14
Figuur 6: Aantal clusterleden per multinationaal karakter en tewerkstellingsklasse	15
Figuur 7: Aantal clusterleden per provincie	16
Figuur 8: Totale tewerkstelling van de clusterleden per provincie	17
Figuur 9: Aandeel tewerkstelling van de clusterleden in de totale tewerkstelling per provincie.....	17
Figuur 10: Totale toegevoegde waarde van de clusterleden per provincie.....	18
Figuur 11: Aandeel toegevoegde waarde van de clusterleden in de totale toegevoegde waarde per provincie	18
Figuur 12: Evolutie van tewerkstelling clusterleden versus Vlaamse economie	20
Figuur 13: Evolutie van toegevoegde waarde clusterleden versus Vlaamse economie	20
Figuur 14: Evolutie van arbeidsproductiviteit clusterleden versus Vlaamse economie	21
Figuur 15: Evolutie van totale factor productiviteit clusterleden versus Vlaamse economie	21
Figuur 16: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - SPC..	23
Figuur 17: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - SPC.....	24
Figuur 18: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - SPC.....	25
Figuur 19: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - SPC.....	26
Figuur 20: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - CATALISTI.....	27
Figuur 21: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - CATALISTI.....	28
Figuur 22: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - CATALISTI	29
Figuur 23: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - CATALISTI	30
Figuur 24: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - SIM..	31
Figuur 25: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - SIM.....	32
Figuur 26: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - SIM	33
Figuur 27: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - SIM	34
Figuur 28: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter - VIL...	35

Figuur 29: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie - VIL.....	36
Figuur 30: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse - VIL.....	37
Figuur 31: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse - VIL.....	38
Figuur 32: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter – FLUX50	39
Figuur 33: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie – FLUX50.....	40
Figuur 34: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse – FLUX5041	
Figuur 35: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse – FLUX50.....	42
Figuur 36: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter – FLANDERS’ FOOD.....	43
Figuur 37: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie – FLANDERS’ FOOD..	44
Figuur 38: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse – FLANDERS’ FOOD.....	45
Figuur 39: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse – FLANDERS’ FOOD.....	46
Figuur 40: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per multinationaal karakter – DE BLAUWE CLUSTER.....	47
Figuur 41: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per provincie – DE BLAUWE CLUSTER	48
Figuur 42: Decompositie van het aantal clusterleden per jaar en per tewerkstellingsklasse – DE BLAUWE CLUSTER.....	49
Figuur 43: Decompositie van de totale tewerkstelling van clusterleden per jaar en tewerkstellingsklasse – DE BLAUWE CLUSTER	50
Figuur 44: Aantal bedrijven per tewerkstellingsklasse.....	51
Figuur 45: Aantal clusterleden per tewerkstellingsklasse en provincie	52
Figuur 46: Aantal clusterleden per tewerkstellingsklasse en multinationaal karakter.....	52
Figuur 47: Aandeel aantal ondernemingen van de clusterleden in het totale aantal ondernemingen per provincie.....	53